

Miejska Biblioteka Publiczna
w Białej Podlaskiej
DZIAŁ WIEDZY I SŁUCHOWIDELNOŚCI

ul. Warszawska 112
21-500 Biała Podlaska
tel. 83 741 61 53
region@akmbp.org.pl

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE SIEDLECKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Rok LXXII

Czerwiec 2003

Nr 6

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI

KURIA DIECEZJALNA - 08-100 SIEDLCE - PIŁSUDSKIEGO 62

TELEFON (025) 644-21-95; FAX (025) 644-87-44

Miejska Biblioteka Publiczna
w Białej Podlaskiej
DZIAŁ INFORMACJI, BIBLIOGRAFII
ul. Warszawska 12a
21-500 Biała Podlaska
tel. (083) 343-61-11

WIADOMOSCI DIECEZJALNE SIEDLECKIE

ORGAN URZĘDOWY KURII DIECEZJALNEJ

Rok LXXII

Czerwiec 2003

Nr 6

STOLICA APOSTOLSKA

PRZEMÓWIENIE OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II

Wygłoszone do Rodaków zgromadzonych na Placu św. Piotra z okazji kanonizacji Biskupa Sebastiana Pelczara i Matki Urszuli Ledóchowskiej oraz jubileuszu 25 lecia pontyfikatu.

Serdecznie witam na placu św. Piotra wszystkich moich rodaków. Witam Księży Kardynałów, Biskupów, Kapłanów, Siostry zakonne. W sposób szczególny pozdrawiam nieobecnego pośród nas Księdza Prymasa i dziękuję mu za życzliwe słowa, jakie mi przekazał. Życzę też szybkiego powrotu do zdrowia. Witam serdecznie pana Prezydenta Rzeczypospolitej oraz przedstawicieli władz państwowych i terytorialnych. Dziękuję Panu Prezydentowi za życzenia w imieniu Rzeczypospolitej i za ważne przemówienie. Bóg zapłać!

W końcu pragnę serdecznie przywitać wszystkich was tu obecnych, którzy zechcieliście podjąć trud pielgrzymowania w tych dniach tak ważnych dla Kościoła w Polsce w dniach, w których przedstawiamy Kościołowi powszechnemu dwoje nowych polskich świętych: bpa Józefa Sebastiana Pelczara oraz m. Urszulę Ledóchowską. Wspominając ich nazajutrz po kanonizacji, pragnę w sposób szczególny pozdrowić siostry ze zgromadzeń Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego siostr sercanek, oraz siostr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, siostr urszulanek szarych.

Zrządzeniem Bożej Opatrzności dane mi było dokonać tej kanonizacji w dwudziestym piątym roku mojego pontyfikatu i w dniu moich urodzin. Bogu niech będą dzięki! I wam dziękuję z całego serca. Cieszę się, że mogę te wszystkie okoliczności świętować w tak liczny gronie przyjaciół. Dziękuję wam za życzli-

wość oraz za wyrzeczenia i modlitwy, jakie zanosicie w mojej intencji i w intencjach całego Kościoła.

Trudno byłoby zliczyć ile było tych naszych spotkań na przestrzeni minionych lat. Odbywały się one w Rzymie, w Castel Gandolfo, w różnych krajach świata, ale najbardziej wpisały się w moje serce te spotkania, jakie miały miejsce na ziemi ojczystej. Być może dlatego, że były one szczególnie intensywne, naznaczone głęboką modlitwą, religijną zadumą nad doczesną rzeczywistością każdego z nas i całego narodu, w której realizuje się zbawczy plan Boga. Zawsze spotkania te były niezwykłym dzieleniem się świadectwem wiary, która wyrasta z wiary ojców i tworzy ten szczególny klimat życia i szeroko pojętej kultury, który stanowi o tożsamości narodu. Tak to przeżywaliśmy w r. 1979, kiedy w imieniu wszystkich, którzy nie mieli prawa głosu, wołałem do Boga o dar Ducha, aby przemienił oblicze naszej ojczystej ziemi. Rok 1979. Towarzyszył nam wtedy jeszcze wielki pasterz, przewodnik polskiego Kościoła, Kardynał Stefan Wyszyński, Prymas Tysiąclecia.

Wspólnym świadectwem umacnialiśmy się również w r. 1983, kiedy w trudnych dla narodu okolicznościach dziękowaliśmy wspólnie za 600 lat obecności Maryi w Jej Jasnogórskim wizerunku, i modliliśmy się o wiarę w siłę dialogu, aby „Polska mogła być dostatnia i szczęśliwa, w interesie pokoju i dobrej współpracy między narodami Europy” według słów papieża Pawła VI. W r. 1987, gdy wciąż jeszcze naród polski zmagał się z mocami wrogiej ideologii, wspólnie ożywialiśmy w sobie nadzieję, jaka płynie z Eucharystii ustanowionej na początku „odkupieńczej godziny Chrystusa”, która była „odkupieńczą godziną dziejów człowieka i świata”. Odbywający się wtedy Krajowy Kongres Eucharystyczny na nowo przypominał nam, że Bóg „do końca nas umiłował”.

W r. 1991 były dwa spotkania o szczególnej wymowie. Podczas pierwszego z nich dziękowaliśmy Bogu za dar odzyskanej wolności wewnętrznej, a równocześnie próbowaliśmy zarysować kształt szlachetnego przeżywania tej wolności, opierając się na odwiecznym prawie Bożym zawartym w Dekalogu. Już wtedy staraliśmy się dostrzec zagrożenia, jakie w życiu poszczególnych osób i całego społeczeństwa mogą pojawić się wraz z wolnością pozbawioną norm moralnych. Te zagrożenia istnieją zawsze. Dlatego nie przestaję się modlić, ażeby sumienie polskiego narodu było kształtowane w oparciu o Boże przykazania i wierzę, że Kościół w Polsce będzie nieustannie stał na straży ładu moralnego.

Drugie spotkanie w tym roku było związane ze Światowym Dniem Młodzieży w Częstochowie. Nigdy nie zapomnę tego „Apelu Jasnogórskiego”, w który włączyli się młodzi z całego świata po raz pierwszy również spoza naszych wschodnich granic. Dziękuję Bogu, że u stóp Jasnogórskiej Pani, dane mi było zawierzyć ich Jej macierzyńskiej opiece.

Potem była krótka, jednodniowa wizyta w Skoczowie w roku 1995, z okazji kanonizacji Jana Sarkandra. I ten dzień przyniósł również wiele niezapomnianych i duchowych doświadczeń.

W r. 1997 przeżywaliśmy pielgrzymkę, która obfitowała w znaczące wydarzenia. Pierwszym z nich było zakończenie Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego we Wrocławiu. Wszystkie kongresowe celebracje, a w szczególności statio orbis, przypominały nam, że Eucharystia jest najbardziej skutecznym znakiem obecności Chrystusa „wczoraj, dziś i na wieki”. Drugim wydarzeniem szczególnej wagi było nawiedzenie relikwii św. Wojciecha w 1000-lecie jego męczeńskiej śmierci. W wymiarze religijnym wracaliśmy do korzeni naszej wiary. W wymiarze międzynarodowym to spotkanie było przypomnieniem idei Zjazdu Gnieźnieńskiego, jaki miał miejsce w 1000 r. Przy tej okazji, wobec prezydentów ościennych państw, mówiłem: „Nie będzie jedności Europy, dopóki nie będzie ona wspólnotą ducha. Ten najgłębszy fundament jedności przyniosło Europie i przez wieki go umacniało chrześcijaństwo ze swoją Ewangelią, ze swoim rozumieniem człowieka i wkładem w rozwój dziejów ludów i narodów. Nie jest to zawłaszczanie historii. Jest bowiem historia Europy jakby wielką rzeką, do której wpadają rozliczne dopływy i strumienie, a różnorodność tworzących ją tradycji i kultur jest jej wielkim bogactwem. Zrąb tożsamości europejskiej jest zbudowany na chrześcijaństwie”.

Dziś, kiedy Polska i inne kraje byłego Bloku Wschodniego wkraczają w struktury Unii Europejskiej, powtarzam te słowa. Nie wypowiadam ich, ażeby zniechęcać. Przeciwnie, aby wskazać, że te kraje mają do spełnienia ważną misję na Starym Kontynencie. Wiem, że wielu jest przeciwników tej integracji. Doceniam ich troskę o zachowanie kulturalnej i religijnej tożsamości naszego narodu. Podzielam też ich niepokoje związane z gospodarczym układem sił, w którym Polska po latach rabunkowej gospodarki minionego systemu jawi się jako kraj o dużych możliwościach, ale też o niewielkich środkach. Muszę jednak podkreślić, raz jeszcze, że Polska zawsze stanowiła ważną część Europy i dziś nie może wyłączać się z tej wspólnoty, która wprawdzie na różnych płaszczyznach przeżywa kryzysy, ale która stanowi jedną rodzinę narodów, opartą na wspólnej chrześcijańskiej tradycji. Wejście w struktury Unii Europejskiej, na równych prawach z innymi państwami, jest dla naszego narodu i bratnich narodów słowiańskich wyrazem jakiejś dziejowej sprawiedliwości, a z drugiej strony może stanowić ubogacenie Europy. Europa potrzebuje Polski. Kościół w Europie potrzebuje świadectwa wiary Polaków. Polska potrzebuje Europy. Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej. To jest wielki skrót, ale bardzo wiele się w tym skrócie mieści wielorakiej treści. Polska potrzebuje Europy.

Jest to wyzwanie, które współczesność stawia przed nami, przed wszystkimi krajami, które na fali przemian politycznych w regionie tak zwanej Europy Środkowo-wschodniej wyszły z kręgu wpływów ateistycznego komunizmu. To wyzwanie stawia

jednak przed wierzącymi zadanie aktywnego budowania wspólnoty ducha w oparciu o wartości, które pozwoliły przetrwać dziesięciolecia programowej ateizacji.

Niech patronką tego dzieła będzie św. Jadwiga, Pani Wawelska, wielka prekursorka jednoczenia narodów w oparciu o wspólną wiarę. Bogu dziękuję, że dane mi ją było kanonizować właśnie podczas tamtej pielgrzymki.

Długie spotkanie z Polską i jej mieszkańcami, jakie miało miejsce w roku 1999, było wspólnym przeżywaniem w wierze prawdy, że „Bóg jest miłością”. Było to niejako wielkie narodowe przygotowanie do tego, co przeżywaliśmy w minionym roku: głębokie doświadczenie prawdy, że „Bóg jest bogaty w miłosierdzie”. Czy jest inne przesłanie, które niesłoby tyle nadziei współczesnemu światu i wszystkim ludziom początku trzeciego tysiąclecia? Nie wahałem się w miejscu szczególnego objawienia miłosiernego Chrystusa, w krakowskich Łagiewnikach, zawierzyć świat Miłosierdziu Bożemu. Gorąco wierzę, że ten akt oddania spotka się z ufną odpowiedzią wierzących na wszystkich kontynentach i przyniesie ich odnowę wewnętrzną oraz umocnienie w dziele budowania cywilizacji miłości.

Przypominam te szczególne spotkania z Polakami, bo w ich duchowej treści zawiera się historia ostatniego ćwierćwiecza Polski, Europy, Kościoła i tego pontyfikatu. Bogu niech będą dzięki za ten czas, w którym doświadczyliśmy obficie Jego łaski.

W kontekście tajemnicy Bożego Miłosierdzia powróćmy raz jeszcze do postaci nowych polskich świętych. Oboje nie tylko powierzali siebie miłosiernemu Chrystusowi, ale coraz pełniej stawali się ludźmi miłosierdzia. W pasterskiej posłudze św. Józefa Sebastiana Pelczara szczególne miejsce zajmowała działalność charytatywna. Zawsze żywił przekonanie, że czynne miłosierdzie jest najskuteczniejszą obroną wiary, najwymowniejszym kazaniem i najowocniejszym apostołstwem. Sam wspierał potrzebujących, a równocześnie podejmował starania, aby opieka nad nimi była zorganizowana i uporządkowana, a nie dorywcza. Dlatego też cenił instytucje charytatywne i wspomagał je swoimi funduszami. M. Urszula Ledóchowska całe swoje życie uczyniła misją miłosierdzia wobec najbardziej potrzebujących. Gdziekolwiek rzuciły ją losy, odnajdywała młodzież, która wymagała wykształcenia i duchowej formacji, a także biednych, chorych, osamotnionych, na różne sposoby zranionych przez życie, którzy oczekiwali od niej zrozumienia i konkretnej pomocy. W miarę możliwości nikomu jej nie odmawiała. Jej dzieło miłosierdzia pozostanie utrwalone na zawsze w przesłaniu świętości, które wczoraj stało się udziałem całego Kościoła.

I tak Józef Sebastian Pelczar i Urszula Ledóchowska, którzy towarzyszyli nam dzisiaj w tej duchowej wędrówce po polskiej ziemi, sprowadzają nas na nowo do Rzymu. Raz jeszcze dziękuję wam wszystkim, że zechcieliście tutaj przybyć.

Wczoraj w godzinach popołudniowych zakończyłem 83. rok życia i wkroczyłem w 84. Coraz pełniej uświadamiam sobie, że stale bliższy jest dzień, kiedy

trzeba będzie stanąć przed Bogiem z całym tym życiem i z okresem wadowickim, i z okresem krakowskim, i z okresem rzymskim: zdaj sprawę z włodarstwa twego!

Ufam Miłosierdziu Bożemu i opiece Matki Najświętszej na co dzień, a zwłaszcza na ten dzień, w którym się wszystko ma wypełnić: na świecie, wobec świata i przed Bogiem. Jeszcze raz wam dziękuję za te odwiedziny, bardzo sobie je cenię.

Zanieście moje pozdrowienie waszym rodzinom, bliskim i wszystkim naszym rodakom. Wszystkich obejmuję wdzięczną myślą.

Niech was błogosławi Bóg Wszechmogący, Ojciec i Syn, i Duch Święty. Amen. Pochwalony Jezus Chrystus. Szczęść Boże!

Jan Paweł II, papież

Rzym, 19 maja 2003 roku

EPISKOPAT POLSKI

List pasterski hierarchii Metropolii Kijowsko-Halickiej Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego Do sąsiadujących ze sobą braci w Chrystusie Ukraińców i Polaków

Chwała Bogu na wysokościach,
a na ziemi pokój ludziom dobrej woli
(Łk 2, 74)

Opatrzność Boża sprawiła, że narody ukraiński i polski sąsiadują ze sobą. Toteż tak, jak to co się często zdarza między sąsiadami, działo się również i między nami - jedналиśmy się i pomagaliśmy sobie wzajemnie, kłóciliśmy się, a nieraz byliśmy wrogami. Różne siły wewnętrzne i zewnętrzne dążąc do osiągnięcia własnych korzyści, sztucznie podtrzymywały, a niekiedy wręcz rozpałyły wzajemną nienawiść i uprzedzenia. Zarówno Ukraińcy, jak i Polacy patrzą na wspólną historię z własnych perspektyw, niekiedy naznaczonych gorzkim doświadczeniem krzywd, pacyfikacji i przymusowych wysiedleń. Historii tej nie można zmienić, ponownie napisać, ani zanegować. A nawet nie warto tego czynić. Myśląc w kategoriach chrześcijańskich i ludzkich, należałoby ją przynieść przed ołtarz Miłosierdzia Bożego i przekazać historykom.

Pamięć historyczna, naznaczona negatywnymi emocjami, ciąży nad nami także dziś. Naszym wielkim wspólnym szczęściem, jest unikalna możliwość swobodnego i niepodległego rozwoju, którą Bóg podarował naszym narodom. Ukraińcy i Polacy deklarują poprzez swych polityków potrzebę tworzenia stosunków dobrosąsiedzkich i pomoc wzajemną w budowaniu lepszej przyszłości. Wypowiedzi polityków i dalekosiężne wizje działaczy społecznych mijają się jednak z rzeczywistością. I w taki oto sposób, chociaż nie prowadzimy walki ze sobą, po obu stronach granicy żyją ludzie, pełni bólu i rozgoryczenia pamiętający doznane krzywdy. Im bliżej granicy, tym mniej zrozumienia i wzajemnej życzliwości. Wśród opinii różnych środowisk społecznych można spotkać się z zadowoleniem spowodowanym cudzymi niepowodzeniami, tendencyjnie dobieraną informacją, bezpodstawnymi pretensjami, pseudohistorycznymi i zideologizowanymi poglądami na historię oraz na nasze wzajemne stosunki.

Sam zdrowy rozsądek podpowiada nam, że dla naszego sąsiedztwa nie ma alternatywy. Należymy do jednego geopolitycznego obszaru Europy środkowo-wschodniej, która ma wspólne interesy polityczne, ekonomiczne i społeczne. Ukra-

ina, podobnie jak i Polska, pragnie stać się członkiem wspólnoty europejskiej. Obecnie w obu naszych krajach zostały uczynione kroki w kierunku budowania demokratycznych społeczeństw obywatelskich. W środowiskach intelektualnych po obu stronach granicy panuje przekonanie, iż bez wolnej Ukrainy nie będzie wolnej Polski i vice versa.

Wszystkie przedstawione okoliczności skłaniają nas, byśmy stworzyli właściwy model stosunków wzajemnych, najbardziej korzystny dla obu stron. Dla nas, ludzi wierzących, podstawową zasadą działania są jednak nie tylko czynniki „ludzkie”, lecz przede wszystkim motywy chrześcijańskie. Ukraińcy i Polacy to narody o wielowiekowej historii i bogatej kulturze chrześcijańskiej, wychowywane przez wieki na przykazaniach miłości do Boga i bliźniego. Każdego dnia powtarzamy w Modlitwie Pańskiej: „Ojcze nasz... odpuść nam nasze winy, jak i my odpuszczamy naszym winowajcom”, słuchamy słowa Bożego: „A kiedy stajecie do modlitwy, przebaczenie, jeśli macie co przeciwko komuś, aby także Ojciec wasz, który jest w niebie, przebaczył wam wykroczenia wasze. Bo jeżeli wy nie przebaczycie, to i Ojciec wasz, który jest w niebie, nie przebaczy wam przewinień waszych”(Mk 11,25-26). Oznacza to, że mamy sobie przebaczyć krzywdy doznane w naszej wspólnej historii. Zaś my żyjący w czasach obecnych winniśmy przyjąć siebie takimi, jacy jesteśmy. Prawdą jest, że nas krzywdzono. Lecz prawdą jest także i to, że myśmy krzywdzili.

Wyznanie tych dwóch aspektów prawdy przywróci nam wewnętrzną wolność i historia przestanie być ostrym kamieniem, który trzymamy za pazuchą aby uderzyć nim w naszego bliźniego.

Piętnaście lat temu, gdy Polacy doświadczali pierwszych oznak wolności swojej ojczyzny, a Ukraińcy nieśmiało jedynie marzyli o tym, zwierzchnicy naszych Kościołów - Eminencje kardynał Myrośław Lubacziwski i Prymas Józef Glemp - w duchu wiary w imieniu Episkopatów i narodów wysłowili deklaracje o polsko-ukraińskim przebaczeniu, których treść można ująć w słowach: „Wybaczymy i prosimy o wybaczenie”. Profetyczny akt świątłych mężów naszych Kościołów nie został jednak do dnia dzisiejszego w pełni zrealizowany. Winniśmy go rozpatrywać na nowo, jako nasze wspólne zadanie i zachętę do poszukiwania właściwych rozwiązań. Wzajemne przebaczenie jest i będzie pierwszym ku temu krokiem. Jesteśmy świadomi, jak trudne jest to wezwanie. Niektórzy mówią: „Jest to niemożliwe! Nie możemy zapomnieć! Nie możemy przebaczyć!”. Szczególnie trudno jest zrobić pierwszy krok ku przebaczeniu tym, którzy osobście stali się ofiarami tragicznych wydarzeń.

Na brzegu Jeziora Genezaret stała łódź. Jezus poprosił Szymona Piotra, aby pozwolił mu przemówić z łodzi do zgromadzonych na brzegu. Piotr się zgodził i sam z uwagą słuchał tego przepowiadania. Gdy Jezus skończył, zwrócił się do niego: „Wypłynij na głębię i zarzuć sieć na połów”(Łk 5,4). Piotr zaprotestował:

„Panie, cała noc trudziłyśmy się bezskutecznie na połowie ryb: czyż zatem w ciągu dnia będzie to możliwe byśmy coś złowili?”. Piotr, doświadczony rybak, kierował się rozumem. Trudno podważyć jego argumentację, tak samo jak i naszą: „Panie, cóż mówisz, czyż możemy my, świadkowie i spadkobiercy krzywd długich dziesięcioleci a nawet stuleci, przyjąć jedni drugich, zaufać sobie wzajemnie i wybaczyć sobie nawzajem?”. Jednak Piotr posłuchał słów Jezusa, i wbrew swoim wątpliwościom i przewidywaniom zarzucił sieci i wyciągnął je pełne ryb.

Nasze kontrargumenty wobec konieczności wzajemnego przebaczenia przypominają myślenie Piotra. Na przekór własnemu doświadczeniu i przekonaniom wsłuchajmy się w słowa Chrystusa: „To, co niemożliwe u ludzi, możliwe jest u Boga” (Łk 18, 27). Bez wzajemnego pojednania nasze narody nie mają i nie będą miały w przyszłości perspektywy rozwoju zarówno na płaszczyźnie religijnej jak i politycznej.

Drodzy w Chrystusie, poprzez ten List pasterski pragniemy rozpocząć trudny i, jak się wydaje, nie w pełni przez wszystkich akceptowany proces, którego celem ma się stać nie tyle polityczne, lecz przede wszystkim duchowo-religijne pojednanie. Używamy słowa „proces”, gdyż rozumiemy, że tylko nielicznych stać na to, by bez trudu i od razu powiedzieć: „Wybaczam i proszę o wybaczenie”. W naszych warunkach potrzebny jest na to czas, gdyż chodzi o odwrócenie biegu historii. Przez wiele lat szliśmy w błędnym kierunku wzajemnego oddalania się od siebie, dzisiaj zaś potrzebny jest powrót na właściwą drogę ku sobie. Proces pojednania wymaga określonego programu, który winniśmy wspólnie wypracować i zrealizować. Liczymy na poparcie elit politycznych obu narodów, na współpracę hierarchii i wiernych poszczególnych Kościołów i organizacji religijnych, a także wszystkich ludzi dobrej woli, gdyż chodzi nie o wąsko pojętą sprawę konfesyjną, lecz o ogólnonarodową kwestię szczególnej wagi. Takie kroki zbliżenia uczyniły już różne narody Europy, w szczególności Francuzi i Niemcy, Niemcy i Polacy zwaśnieni ze sobą przez długie stulecia i proces ten został uwieńczony sukcesem.

Bądźmy świadomi tego, iż bez udziału łaski Bożej nie osiągniemy żadnego pojednania. Nośmy nieustannie w pamięci święte słowa: „Wszystko mogę w tym, który mnie umacnia” (Flp 4, 13).

Błogosławieństwo Boże niech zejdzie na was!

W imieniu biskupów Metropolii Kijowsko-Halickiej Ukrainńskiego Kościoła Greckokatolickiego

+ Lubomyr (Husar)

KOMUNIKAT Z 323. ZEBRANIA PLENARNEGO KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

1. Obchody jubileuszu tysiąclecia chwalebnej śmierci Polskich Braci Męczenników (Benedykta, Jana, Mateusza, Izaaka i Krystyna) zgromadziły księży biskupów na zebraniu plenarnym w Paradyżu, w diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Dwudniowym obradom przewodniczył Prymas Polski, Ks. Kard. Józef Glemp.

2. Podczas obrad Konferencji Episkopatu omówiono duchowe owoce narodowej pielgrzymki do Rzymu, która stanowiła wyraz naszej wdzięczności Bogu za dwudziestopięciolecie Pontyfikatu Jana Pawła II. Wyrażono również wdzięczność za kanonizację dwojga polskich świętych: biskupa Józefa Sebastiana Pelczara oraz matki Urszuli Ledóchowskiej. Ich umiejętność łączenia miłości Boga z umiłowaniem Ojczyzny, w każdych warunkach, stanowi dla nas lekcję ewangelicznej nadziei i ważne zobowiązanie na przyszłość.

Rzymskie spotkanie Polaków z Ojcem Świętym stało się okazją do wspólnej refleksji nad drogą, jaką przebyliśmy przez ostatnie dwadzieścia pięć lat. Był to trudny szlak, na którym czerpaliśmy duchową moc i światło z nauczania następcy św. Piotra. Bez Jego odważnej wizji i zaangażowania nie byłoby zarówno wolnej i suwerennej Polski, jak i poszukującej duchowej jedności Europy. Dziękujemy Ojcu Świętemu za ważki głos w sprawie miejsca Polski na naszym kontynencie. Pozwolił on bowiem wielu osobom przewyciężyć rozterki sumienia i wypracować wizję chrześcijańskiej jedności w Chrystusie.

3. W wyniku referendum Polacy wzięli na siebie współodpowiedzialność za dalszy proces budowania jedności w Europie, nie tylko w sprawach gospodarczych i politycznych, ale przede wszystkim w wymiarze duchowym i kulturowym. Nasza obecność w Unii Europejskiej będzie próbą polskiego patriotyzmu oraz sprawdzianem głębi naszej wiary i kultury. Ten proces budowania jedności należy rozpoczynać od własnego, polskiego domu, w którym wiele bolesnych spraw czeka na pilne rozwiązanie.

Wynik referendum stawia przed nami nowe wyzwania. Świadomi mocy Ducha Świętego patrzymy z ufnością w przyszłość naszego kontynentu. Polska obecność w jednoczącej się Europie nie jest celem samym w sobie. Ma ona służyć jako środek do celu, którym jest stworzenie najkorzystniejszych warunków do pełnego rozwoju każdego człowieka. Wymaga to ze strony Polaków - w kraju i za granicą - solidarnego wysiłku, który umożliwi przeprowadzenie reform służących dobru wspólnemu.

4. Jako pasterze Kościoła przyjmujemy z największym niepokojem oznaki głębokiego kryzysu, w jakim znajduje się nasze państwo. Nie sposób budować

Polski sprawiedliwej i bogatej duchowo bez zmiany wielu postaw, które budzą lęki i wywołują kategorię sprzeciw w naszym społeczeństwie. Przejawy korupcji, prywaty, kierowania się partyjnym interesem, jak również pogoń za zyskiem za wszelką cenę, winny być zdecydowanie eliminowane z naszego życia społecznego. Dramat wysokiego bezrobocia pogłębia i tak bardzo trudną sytuację najbardziej potrzebujących. Niektórzy nasi rodacy traktują niestety taki stan rzeczy jako zjawisko normalne i troszczą się jedynie o własny zysk, bez jakichkolwiek oporów moralnych. Aby pomóc w procesie wyjścia z tej niezdrowej sytuacji, prześlemy niebawem wiernym list pasterski na temat sumienia i jego funkcji społecznej. Jednocześnie wyrażamy słowa uznania i wdzięczności tym naszym rodakom, które przykładem własnego życia tworzą klimat odpowiedzialności moralnej, a przy tym spieszą z pomocą ludziom ubogim, bezrobotnym, rodzinom wielodzietnym i w ten sposób ratują je przed rozpaczą.

5. Podobnie jak wiele innych środowisk, z niepokojem przyjęliśmy informację o tym, że we wprowadzeniu do projektu traktatu konstytucyjnego Unii Europejskiej świadomie pominięto rolę chrześcijaństwa w wielowiekowym procesie budowania Europy. Przeciwwstawiając się takiemu stanowisku przywołujemy słowa Ojca Świętego wypowiedziane podczas ostatniej pielgrzymki narodowej: „Nie będzie jedności Europy, dopóki nie będzie ona wspólnotą ducha. Ten najgłębszy fundament jedności przyniosło Europie i przez wieki go umacniało chrześcijaństwo ze swoją Ewangelią, ze swoim rozumieniem człowieka i wkładem w rozwój dziejów ludów i narodów. Nie jest to zawłaszczanie historii. Jest bowiem historia Europy jakby wielką rzeką, do której wpadają rozliczne dopływy i strumienie, a różnorodność tworzących ją tradycji i kultur jest jej wielkim bogactwem. Zrąb tożsamości europejskiej jest zbudowany na chrześcijaństwie”.

Wyrażamy głębokie przekonanie, że na kształt przyszłego traktatu konstytucyjnego Unii Europejskiej będzie miał wpływ również głos polskich chrześcijan, podkreślający stałą obecność Ewangelii w duchowym rozwoju naszego kontynentu. Nie można przecież budować przyszłości fałszując przy tym historię. Ciągłe wierzymy, że prace nad przyszłym traktatem konstytucyjnym Europy uwzględnią oczekiwania i aspiracje tych chrześcijan, którzy kształtowali kulturę europejską i pragną ją nadal kształtować.

6. Rozpoczynają się wakacje - czas odpoczynku, odnowy sił fizycznych i duchowych. Pragniemy wyrazić serdeczną wdzięczność katechetom oraz wszystkim nauczycielom za całoroczny trud pedagogiczny i wychowawczy. Wszystkich wiernych - a zwłaszcza młodzież i dzieci - zachęcamy, by w czasie wakacji troszczyli się także o odnowę duchową. Niech udział w niedzielnej Mszy świętej, codzienna modlitwa oraz dobra lektura pomogą nam nabrać sił do podjęcia wyzwań, jakie stoją przed nami.

7. Tysiąc lat temu ofiarna śmierć zjednoczyła zakonników przybyłych z Italii i naszych rodaków. Razem ze świętym Wojciechem należeli oni do pierwszych świadków wiary w naszej Ojczyźnie. Także i dzisiaj winni oni stanowić wzór całkowitego oddania się dziełu ewangelizacji. Podczas jubileuszowej modlitwy w Międzyzrzeczu prosiliśmy Boga, za przyczyną Matki Bożej Królowej Polski, aby młode pokolenie, doświadczając nowych wyzwań, potrafiło zachować wierność tym ideałom, za które ofiarowali życie Pierwsi Polscy Bracia Męczennicy.

Na wspólną drogę podejmowania nowych zadań z serca błogosławimy.

Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi
obecni na 323. Zebraniu Plenarnym
Konferencji Episkopatu Polski

Paradyż, dnia 15 czerwca 2003 r.

LIST PASTERSKI EPISKOPATU POLSKI SUMIENIE DROGOWSKAZEM CZŁOWIECZEŃSTWA

Umiłowani Bracia i Siostry

Z całym Kościołem przeżywamy dziś Uroczystość świętych Piotra i Pawła. Stają przed nami dwaj Apostołowie Jezusa Chrystusa, którzy najpełniej przyczynili się do rozszerzenia Królestwa Bożego na ziemi. Ich imiona wypowiadamy prawie zawsze razem, mimo że różne były ich drogi świadczenia o Chrystusie.

Za chwilę w prefacji mszalnej usłyszymy słowa: „Piotr pierwszy wyznał wiarę w Chrystusa i z nawróconych Izraelitów założył pierwszy Kościół. Paweł otrzymał łaskę jasnego rozumienia prawd wiary i stał się nauczycielem narodów pogańskich”. Wpatrując się w patronów dnia dzisiejszego pragniemy wyrazić ogromną troskę o nasz Naród na obecnym etapie dziejów, a zarazem wskazać kierunek działania w oparciu o wskazania Ewangelii wyprowadzając z niej nauczanie Jana Pawła II, którego słowo i przykład od 25 lat jest drogowskazem w odpowiedzi na zasadnicze pytanie naszych czasów: jak żyć zgodnie ze wskazaniami wiary?

Wołanie o ludzi sumienia

Każda epoka stawia przed ludźmi nowe wyzwania. Kościół, którego drogą jest człowiek i jego dobro w wymiarze doczesnym i wiecznym, żyje nową rzeczywistością naszej Ojczyzny i traktuje ją jako zadanie. Do zasadniczych wyzwań współczesnego Polaka należy troska o ocalenie prawości ludzkich sumień. Troska o ludzkie sumienia jest jednym z zasadniczych znaków pontyfikatu Jana Pawła II. Jej szczególnym wyrazem była podarowana Kościołowi przed 10 laty encyklika *Veritatis splendor*, w której wiele uwagi poświęca Papież tematowi ludzkiego sumienia.

Życie każdej społeczności, w celu właściwego rozwoju, domaga się ludzi o prawym sumieniu. Takich ludzi potrzeba na każdym odcinku życia społecznego. „Jakże ważne jest – podkreślał Ojciec Święty w Skoczowie - aby nasze sumienia były prawe, aby ich osądy oparte były na prawdzie, aby dobro nazywały dobrem, a zło złem. (...) Najbardziej podstawowym problemem naszej Ojczyzny pozostaje sprawa ładu moralnego. Ten ład jest fundamentem życia każdego człowieka i każdego społeczeństwa. Dlatego Polska woła dzisiaj nade wszystko o ludzi sumienia”. Drodzy Bracia i Siostry, postawmy sobie pytanie: czym jest sumienie, jaka jest jego funkcja i na czym polega jego formowanie?

Prawda o sumieniu

Księga Wyjścia opisuje uroczyste ogłoszenie przez Pana Boga Jego Prawa. Wobec Mojżesza, w obłoku, wśród grzmotów i błyskawic Bóg objawił swoją wolę wyrażoną w przykazaniach Dekalogu (20, 1-21). Bóg nie ograniczył się do kamiennych tablic. Swoje prawo moralne ogłosił znacznie wcześniej, wypisując je na żywych tablicach ludzkich serc. Zanim przykazania zostały wryte na kamiennych tablicach, Bóg wszczepił je w serce człowieka, który może odczytywać ich treść w głosie sumienia wzywając go do miłowania i czynienia dobra, a unikania zła - „czyń to, tamtego unikaj”. Chrystus w swoim nauczaniu odwołuje się do ludzkiego serca, wskazując, że wszystko co uszlachetnia lub plami człowieka, pochodzi z jego serca czyli sumienia (por. Mt 12, 35; Mk 7, 21; Łk 6, 45). Mamy obowiązek modlić się o dobre sumienie, które jest owocem zmartwychwstania Chrystusa (1 P 3, 21) i zesłania Ducha Świętego.

Sobór Watykański uczy, że „sumienie jest najskrytszym ośrodkiem i sanktuarium człowieka, w nim pozostaje on sam z Bogiem, którego głos rozbrzmiewa w jego wnętrzu” (KDK 16). Sumienie może też być określone najważniejszym drogowskazem ukierunkowującym życiową drogę człowieka. Głos sumienia wytycza drogę do prawdziwego człowieczeństwa. Jest swoistą „busołą serca”, która wskazuje drogę do Boga. Ona objaśnia człowiekowi jak powinien żyć, aby mógł kształtować swoje szlachetne człowieczeństwo, na miarę godności dziecka Bożego. Aby sumienie mogło stać się prawdziwym drogowskazem człowieczeństwa konieczne jest wsłuchanie się w jego głos. Jest to szczególnie istotne dzisiaj, kiedy pośród zewnętrznego zgiełku tak trudno o wewnętrzne wyciszenie. „Jest ważne – przypomina Katechizm Kościoła Katolickiego – by każdy wszedł w siebie, ażeby usłyszał głos swojego sumienia i szedł za nim. To poszukiwanie głębi wewnętrznej jest tym bardziej konieczne, że życie często niesie, ze sobą niebezpieczeństwo, iż uchylamy się od wszelkiej refleksji, zastanowienia się lub wejścia w siebie” (1779).

Rola sumienia

Góra Synaj, na której Bóg przekazał Mojżeszowi prawo wryte na kamiennych tablicach jest tylko martwą górą. Sumienie natomiast pozostaje wciąż żywe: zachęca bądź przestrzega przed podjęciem działania, a probuje czyn bądź oskarża człowieka po jego dokonaniu. Przed podjęciem czynu osąd sumienia wskazuje czy jest on podporządkowany dobru czy też nie. Mówimy wówczas, że sumienie nakłania, zachęca, czy nawet zobowiązuje do wykonania czegoś. Po spełnieniu czynu głos sumienia wydaje osąd aprobujący, mówimy wówczas o spokojnym

sumieniu. Gdy natomiast wartość moralna czynu była negatywna, sumienie reaguje dezaprobatą, człowiek doświadcza stanu wyrzutów sumienia, które woła z mocą biblijnego proroka Natana, wypominającego królowi Dawidowi jego grzech: „Ty jesteś tym człowiekiem, który zgrzeszył” (2 Sm 12, 7).

Sumienie nie tworzy moralnego prawa, lecz jest jego stróżem i świadkiem. Odczytuje Boże prawo i w jego świetle ocenia konkretne działanie. Sobór Watykański II stwierdza, że „w głębi sumienia człowiek odkrywa prawo, którego sam sobie nie daje, lecz któremu winien być posłuszny i którego głos, nawołując go zawsze do miłowania i czynienia dobra oraz unikania zła tam, gdzie należy, rozbrzmiewa we wnętrzu człowieka: *Czyn to, tamtego unikaj. (...) Posłuszeństwo temu prawu stanowi o jego godności, i według niego on sam będzie sądzony*” (KDK 16).

Oddzielenie życia od religii i od zasad moralnych prowadzi do permissywizmu moralnego, czyli postawy zwalniania się z obowiązków i odrzucania zasad wymagających jakiegokolwiek wysiłku i trudu. Dzisiaj uwidacznia się to między innymi w dziedzinie etyki seksualnej. Jest to swego rodzaju obniżanie wymagań w postawach i zachowaniach w duchu rzekomego poszanowania „praw” człowieka. Wydaje się, że ta ideologia wchodzi w skład wielkiego programu neomarksizmu i postmodernizmu, według których cała rzeczywistość winna być pozbawiona ocen moralnych - winna być „odmoralniona”, etycznie zneutralizowana - słowem samowolna. Człowiek dzisiaj bardzo często chce być normą dla siebie, nie w sensie kierowania się własnym sumieniem zgodnie z obiektywnymi prawdami moralnymi, lecz na podstawie dobierania sobie zasad w zależności od aktualnych upodobań i potrzeb. Do wartości i norm podchodzi się wybiórczo zależnie od tego, czy kierowanie się nimi będzie opłacalne przynosząc korzyści czy straty.

Formowanie sumienia

Drodzy Bracia i Siostry!

W świecie, w którym żyjemy, w środowisku społecznym, w które jesteście wtopieni oraz w słabości natury naznaczonej piętnem grzechu pierworodnego nie zawsze łatwo jest więc rozpoznać prawdę od kłamstwa, dobro od zła. W głębi sumienia człowiek jedynie odkrywa prawo (por. KDK 16) i tu może dojść do błędu, świadomość moralna człowieka może zostać zaćmiona. „Czy mamy prawidłowe pojęcie sumienia? - pytał Jan Paweł II. Czy nie grozi człowiekowi współczesnemu zaćmienie sumień? Wypaczenie sumień? Martwota, «znieczulenie» sumień? (*Anioł Pański, 14 marca 1982*). „Nie wystarczy zatem mówić: idź za głosem swojego sumienia - nauczał Papież. Trzeba dodać zaraz: *pytaj siebie, czy twoje sumienie mówi ci prawdę czy fałsz, i nie ustawaj nigdy w poszukiwaniu prawdy*”.

Nieodzownym zadaniem w życiu każdego człowieka jest wychowanie sumienia w ciągłym poszukiwaniu prawdy moralnej. Wielką odpowiedzialność w tym

procesie posiada rodzina. Dobrze uformowane sumienie chroni człowieka przed lękiem, egoizmem, pychą czy też przesadnym poczuciem winy. Rodzi pokój serca i jest podstawą autentycznej wolności. Formowanie sumienia odbywa się przede wszystkim poprzez postawę wsłuchiwania się w Słowo Boże, które przyjmowane w wierze, rozważane i wcielane w życie staje się nieomylnym światłem wskazującym drogę wyborów moralnych. „W kształtowaniu sumienia bardzo pomaga chrześcijanom Kościół i Jego Magisterium. (...) Kościół pragnie służyć sumieniu, pomagać mu, aby nie poruszał nim każdy powiew nauki na skutek oszustwa ze strony ludzi (por. Ef 4, 14) i aby nie odchodziło ono od prawdy o dobru człowieka, ale by zwłaszcza w sprawach trudniejszych - mogło pewną drogą dojść do prawdy i w niej trwać” (VS 64). Bardzo ważnym czynnikiem w formowaniu sumienia jest częsty rachunek sumienia. Nie jest on buchalterią, lecz modlitwą syna marnotrawnego, wyznającego Ojcu Niebieskiemu, że zdradził Jego miłość. W ten sposób nasze sumienie staje się sanktuarium świętych powrotów i miłości wynagradzającej. Gdzie nie ma dialogu miłości między człowiekiem a Bogiem w codziennym rachunku sumienia, tam na pewno będą się mnożyć wszelkie grzechy i niedoskonałości. Częsta spowiedź święta przyczynia się również do prawidłowego kształtowania sumienia. „Każda dusza, która się podnosi, dźwiga świat” - napisał Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej O pojednaniu i pokucie.

Świadectwo Świętych - wyzwaniem dla sumień

„Świadectwo męczenników jest dla nas zawsze jakimś wyzwaniem - mówił Jan Paweł II w Skoczowie. (...) Męczennicy pytają nas o stan naszych sumień - pytają o naszą wierność własnemu sumieniu”. Patrząc na św. Piotra, Apostoła i Męczennika składającego świadectwo prawdzie Chrystusa, bez trudu dostrzegamy jego przywiązanie do Mistrza z Nazaretu. Wyraziło się ono poprzez „egzamin większej miłości”, w bezgranicznym zawierzeniu Chrystusowi. Natomiast św. Paweł poucza nas, jak żywa wiara powinna owocować przez miłość i wierność sumieniu. Jego celem było zjednoczenie z Chrystusem Ukrzyżowanym i Zmartwychwstałym tak, że mógł z całą mocą zawołać: „dla mnie żyć to Chrystus” (por. Flp 4, 21). To w imię miłości Chrystusa stale podejmował walkę ze złem, postępując w prostocie serca wobec Boga, zaznaczając w Drugim Liście do Koryntian, że: „chlubą jest dla nas świadectwo naszego sumienia” (1, 12).

Również tajemnica Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, którą rozważaliśmy w liturgii w dniu wczorajszym, mówi o bogactwie i powszechności Bożej miłości. To ona rozszerza serce Maryi, stojące zawsze na straży prawdy. Dlatego Maryja razem z Kościołem dzieli troskę o nieustanne przypomnianie nakazów moralnych - zawsze i wszystkim (por. VS 120). Prośmy Ją, aby była Przewodniczką i Strażniczką naszych sumień:

*O Maryjo,
Matko Miłosierdzia, czuwaj nad wszystkimi,
aby nie był daremny Krzyż Chrystusa,
aby człowiek nie zagubił drogi dobra,
nie utracił świadomości grzechu
i umiał coraz głębiej ufać Bogu
„bogatemu w miłosierdzie „ (Ef 2, 4),
by z własnej woli spełniał dobre czyny,
które Bóg z góry przygotował (por. Ef 2, 10)
i w ten sposób żył
„ku chwale Jego majestatu” (Ef 1, 12) (VS 120).*

Drodzy Bracia i Siostry! Na trud formowania prawych sumień i wiernego posłuszeństwa sumieniu udzielamy Wam z całego serca pasterskiego błogosławieństwa.

**Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi
obecni na 323 Zebraniu Plenarnym
Konferencji Episkopatu Polski**

Paradyż, 14 czerwca 2003 r.

**List należy odczytać w kościołach w dniu 29 czerwca br.
w Uroczystość Apostołów Piotra i Pawła.**

LITURGIA SAKRAMENTÓW ŚWIĘTYCH

CHRZEST

Instrukcja duszpasterska Episkopatu o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom - (1975)

1. Wprowadzenie

Od Wielkanocy 1973 roku obowiązuje odnowiony obrzęd chrztu dzieci zawarty w rytuale pt. Obrzędy chrztu dzieci, Katowicka Księgarnia św. Jacka, 1972 r.

Z wprowadzeniem odnowionej liturgii chrztu św., Kościół wiąże nadzieje na ożywienie wiary i rozwój poczucia odpowiedzialności u wiernych na życie Boże, jakim obdarzane są dzieci w misterium chrztu. Wraz z wprowadzeniem omówionego obrzędu chrztu św. Kościół postawił nowe wymagania tak w stosunku do duszpasterzy jak i do wiernych. Podstawowe zasady dogmatyczne, liturgiczne, duszpasterskie oraz przepisy prawne omówione są w dwu Wstępach liturgicznej księgi chrztu dzieci (s. 9-32).

Ponieważ oba te wstępy przeznaczone dla całego Kościoła mają charakter dość ogólny, nasuwa się potrzeba podania bardziej szczegółowych wskazań dla praktyki duszpastersko-liturgicznej poszczególnych Kościołów lokalnych. Również trzyletnie doświadczenia związane z wprowadzeniem nowego obrzędu chrztu św. domagają się pewnych wyjaśnień i ujednoliceń na terenie całego kraju.

2. Dopuszczenie dzieci do sakramentu chrztu

Należy dopuszczać do chrztu wszystkie dzieci zgłoszone przez rodziców lub prawnych opiekunów, jeśli osoby te są wierzące i zobowiążą się, że dzieci będą wychowywane w wierze, w której zostaną ochrzczone (Chrzest nr 2 i 3).

Wychowanie w wierze oznacza: doprowadzenie dziecka do świadomej przyjaźni z Chrystusem, a to dokonuje się przez: przekazanie dziecku podstawowych prawd wiary i zasad moralności głoszonych przez Kościół katolicki, a przede wszystkim nauczenie dziecka modlitwy, włączenie go w życie wspólnoty katolickiej (Msza św. niedzielna), posyłanie na naukę religii, doprowadzenie do pełnego udziału w Eucharystii i do przyjęcia sakramentu bierzmowania oraz wprowadzenie w dojrzałe i odpowiedzialne życie chrześcijanina.

W związku z możliwością zaistnienia różnych sytuacji duszpasterskich ustala się:

a) Nie udzielać sakramentu chrztu św. małym dzieciom bez faktycznej wiedzy rodziców (opiekunów), lub wbrew ich woli.

b) Jeśli rodzice dziecka poprzestają na małżeństwie cywilnym, duszpasterz powinien starać się o doprowadzenie ich do zawarcia małżeństwa sakramentalnego przed chrztem dziecka. W przypadku wyraźnej odmowy, należy żądać na piśmie oświadczenia od rodziców dziecka i chrzestnych, że zobowiązują się wychować dziecko w wierze katolickiej. Również w wypadku, gdy rodzice żyją bez ślubu kościelnego z powodu przeszkód kanonicznych, należy żądać takiego oświadczenia.

c) Jeśli jedno z rodziców dziecka jest wierzące, a drugie nie, dziecku należy udzielić chrztu.

d) W zetknięciu się z trudnymi lub zawikłanymi problemami z zakresu chrztu, duszpasterz, w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem za owoce łaski tego sakramentu, powinien w poszczególne wypadki dokładnie wnikać, rozpatrzyć je, a następnie podjąć odpowiednią decyzję, lub w razie potrzeby zwrócić się do Ordynariusza.

3. Przygotowanie duszpasterskie do chrztu dzieci

Cały Lud Boży wyznaje, pielęgnuje i przekazuje wiarę apostołską, w której chrzci się dzieci. Jego członkowie powinni rozumieć godność i znaczenie sakramentu chrztu w Bożym planie zbawienia człowieka. Duszpasterze powinni wykorzystać wszystkie dostępne im środki duszpasterskie, aby wierni powierzeni ich posłudze, pogłębiali swą wiarę przez sakramenty, znali przepisy dotyczące sprawowania chrztu dzieci i byli przygotowani do udziału w liturgii oraz do wychowania dzieci w wierze.

W tym celu duszpasterze głosić będą naukę o misterium chrztu w homiliach niedzielnych, zwłaszcza w jedną z niedziel Wielkiego Postu i niedzielę Chrztu Pańskiego, a także w kazaniach okolicznościowych. Przeżyciu misterium chrztu powinna służyć odpowiednio przygotowana liturgia Wigilii Wielkanocnej.

W katechizacji dzieci i młodzieży należy omawiać problematykę sakramentu zgodnie z obowiązującym programem. Starsze dzieci i młodzież należy nauczyć sposobu udzielania chrztu w niebezpieczeństwie lub w obliczu śmierci (por. Chrzest, rozdz. III, nr 131-138).

Do pouczenia wiernych o przepisach prawnych i liturgicznych o przebiegu liturgii i o formach udziału w niej, trzeba niekiedy wykorzystać ogłoszenia, podawane podczas liturgii mszalnej, szczególnie w Adwencie i w Wielkim Poście. Należy też udostępnić wiernym tego rodzaju informacje, umieszczając je na tablicy ogłoszeń, czy w formie plakatów, wywieszonych na widocznym miejscu. Wska-

zane jest, by te informacje były stale dostępne wiernym, co ułatwi im i duszpasterzom załatwienie wstępnych spraw w biurze parafialnym.

Ważnym środkiem głoszenia nauki Kościoła o sakramencie i kształtowaniu właściwej postawy wiernych w odniesieniu do chrztu dzieci, jest samo sprawowanie liturgii sakramentu z udziałem wspólnoty parafialnej.

4. Zgłoszenie dziecka do chrztu

Należy dążyć do tego, by rodzice zgłaszali dziecko do chrztu najpóźniej na dwa tygodnie przed projektowanym terminem (por. Chrzest, nr 8 ad 2). Przy zgłoszeniu powinni być obecni ojciec i matka; jeśli istnieje uzasadniona przyczyna, wystarczy obecność jednego z rodziców.

Zgłoszenie w biurze parafialnym przyjmuje tylko duszpasterz. Ustala on z rodzicami dokładny termin chrztu i omawia sprawy związane z ich udziałem w liturgii i z przyszłym wychowaniem dziecka. W duszpasterskiej, serdecznej i taktownej rozmowie postara się poznać życie religijne środowiska, w którym dziecko będzie wychowywane, udzieli rad, wskazówek i potrzebnej zachęty. Jeśli będzie to możliwe i o ile zachodzi potrzeba powinien zachęcić do zlikwidowania zaniedbań religijnych, omówić atmosferę wychowania religijnego w domu, zachęcić rodziców do przyjęcia Eucharystii w dniu chrztu dziecka oraz pouczyć o chrześcijańskim charakterze uroczystości domowych. Przy zgłoszeniu duszpasterz spíše akt chrztu na podstawie danych, zawartych w odpisie metryki urodzenia z USC; imiona dziecka należy spisać w brzmieniu i kolejności, jak w tym dokumencie, choćby nie były to imiona świętych i błogosławionych Kościoła. Duszpasterze powinni wcześniej zachęcić wiernych, by swoim dzieciom nadawali imiona katolickie. Rodzice i chrzestni mogą złożyć podpisy w księgach zaraz po spisaniu aktu lub w innym terminie, najpóźniej jednak zaraz po liturgii chrztu.

Wskazane jest, aby rodzicom i chrzestnym podczas zgłoszenia dziecka do chrztu wręczyć karteczki do spowiedzi i na katechezę przygotowawczą.

5. Rodzice chrzestni

Dla każdego dziecka należy wybrać dwoje chrzestnych: ojca i matkę (por. Chrzest nr 6). Wybór chrzestnych należy do rodziców dziecka, natomiast duszpasterz sprawdza, czy przedstawieni kandydaci spełniają warunki określone przez Kościół i gdy okaże się, że tak, zatwierdza wybór rodziców.

Przymioty wymagane przez Kościół do pełnienia funkcji rodziców chrzestnych podaje rytuał (Wtajemn. nr 10 i Chrzest, nr 6).

Ze względu na zadanie chrzestnych w wychowaniu dziecka, zawarte tam przepisy należy stosować w polskich warunkach duszpasterskich w następującym rozumieniu:

Chrzestni powinni ukończyć 15 lat; chrzestni mają być katolikami wyznającymi swą wiarę życiem zgodnym z nauką Kościoła nie wolno np. dopuszczać do pełnienia tej funkcji osób żyjących w niesakramentalnym związku małżeńskim oraz młodzieży nie uczęszczającej na katechizację (żądać odpowiednich zaświadczeń).

Duszpasterze niech doradzają rodzicom, aby szukali chrzestnych wśród bliższej rodziny i sąsiadów. Należy przeciwstawiać się zdarzającym się zwyczajom zapraszania na rodziców chrzestnych ludzi przygodnych, dobrze sytuowanych, którzy jak można przypuszczać nie będą się interesowali wychowaniem religijnym chrześniaka.

Duszpasterz powinien żądać od rodziców chrzestnych, których nie zna, odpowiedniego świadectwa kwalifikacyjnego z parafii, w której mieszkają.

Zgodnie z Wtajemn. nr 10 c i Dyrektorium Ekumenicznym, nr 48, wierny Kościoła Prawosławnego może być powołany na chrzestnego jeśli:

- a) życzą sobie tego rodzice dziecka dla uzasadnionych powodów,
- b) wychowanie dziecka w wierze katolickiej jest zapewnione,
- e) na pierwszego chrzestnego powołany jest katolik (mężczyzna lub kobieta),
- d) kandydat został ochrzczony w Kościele prawosławnym, którego wiarę wyznaje i ukończył 15 lat.

Wpisując personalia chrzestnego do aktu chrztu dziecka, należy wyraźnie podać jego wyznanie.

Chrześcijanie z innych wspólnot odłączonych, wyznający wiarę Wspólnoty w której zostali ochrzczeni, mogą być dopuszczeni do udziału w liturgii jako świadkowie chrztu, a nie jako chrzestni (Wtajemn. nr 10 c, Dyrektorium Ekumeniczne, nr 57).

Warunki powołania na świadka chrztu są takie, jak *mutatis mutandis* przy dopuszczeniu chrzestnych z prawosławia. Personalia świadka wpisuje się do aktu chrztu, a w rubryce „Uwagi” podaje wyraźnie, w jakiej funkcji występował i do jakiej Wspólnoty należy.

Świadek podpisuje akt chrztu razem z rodzicami i chrzestnym katolikiem.

6. Duszpasterskie przygotowanie rodziców dziecka i chrzestnych

Ze szczególną troską zgodnie z zaleceniem Rytuau (Chrzest nr 5; 7 i 8), odniosą się duszpasterze do przygotowania rodziców dziecka i chrzestnych.

W celu udzielenia odpowiednich pouczeń o misterium chrztu, wychowaniu w wierze, o roli apostołskiego przykładu rodziców chrzestnych i o liturgii tego sakramentu należy przeprowadzić bezpośrednie katechezy przygotowawcze. Udział w tych katechezach powinni wziąć tak rodzice dziecka jak i chrzestni. W parafiach większych (powyżej 5 tys.) katechezy przygotowujące do chrztu powinny być pro-

wadzone systematycznie co tydzień w ustalony dzień i o stałej godzinie. W parafiach mniejszych katechezy przygotowawcze należy prowadzić stosownie do potrzeb, a zwłaszcza przed Świętami Wielkanocnymi i Bożego Narodzenia.

Do pogłębienia przeżyć rodziców i chrzestnych wiele może się przyczynić homilia, którą szafarz sakramentu wygłasza w czasie liturgii chrztu (Chrzest, nr 45), a także słowa powitania (Chrzest nr 36).

7. Chrzest

Liturgia chrztu sprawowana w myśl zasad odnowy, ze zrozumieniem dla symboliki obrzędów, ze zcją dla tekstów liturgicznych; bez pośpiechu i z zachowaniem przepisów, sama z siebie głosi i wyraża wiarę i co istotne ma moc Bożą, która przenika do umysłów i serc. Niech więc duszpasterze tak ustalają czas sprawowania sakramentu i przygotowują liturgię, aby wierni mogli w niej uczestniczyć jak najliczniej i owocnie. Zasadniczo dzieci należy chrzcić podczas Mszy św.

8. Zakończenie

Wszystkie sprawy związane z omówieniem chrztu dziecka, kwestiami religijnymi rodziców jak również kwalifikacjami rodziców chrzestnych, powinny być omówione przynajmniej na kilka dni przed chrztem św., aby później w spokoju przeżyć samą uroczystość. Należy się wystrzegać, by różne sporne sprawy nie wpłynęły lub nie były załatwione przed samym udzielaniem chrztu i nie zakłócały radosnej i podniosłej uroczystości. Duszpasterze powinni wspomagać rodziców po chrzcie dziecka swą troską i radą, zwłaszcza w czasie domowej wizyty duszpasterskiej. Zaleca się urządzać raz w roku błogosławieństwo dzieci (np. z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka) wspominając i nawiązując do rocznicy chrztu.

Instrukcja duszpasterska dotycząca udzielania chrztu św. młodzieży i dorosłych zostanie wydana po ukazaniu się drukiem urzędowego polskiego tłumaczenia odnowionego obrzędu.

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski
+ Stefan Kard. Wyszyński

Przewodniczący Komisji Episkopatu
d/s Duszpasterstwa Ogólnego
+ Władysław Miziołek

Instrukcja dla duchowieństwa w związku z wprowadzeniem obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych - (9 V 1989)

1. Dekret Soboru Watykańskiego II o działalności misyjnej Kościoła stwierdza:

„Ponieważ Kościół partykularny powinien jak najdoskonalej odzwierciedlać Kościół powszechny, ma on sobie dobrze uświadomić fakt, że jest posłany do tych, którzy w Chrystusa nie wierzą, a żyją razem z nim na tym samym terytorium, aby przez świadectwo życia poszczególnych wiernych i całej wspólnoty stać się znakiem ukazującym im Chrystusa” (DM nr 20).

Członkowie Kościoła powinni zatem troszczyć się o pozyskanie nie ochrzczonych dla Chrystusa. Należy jednak pamiętać o zasadach sformułowanych w tym samym Dekrecie:

„Kościół surowo zabrania zmuszać kogoś do przyjęcia wiary lub doprowadzić do niej czy przynęcać niestosownymi środkami, jak też z drugiej strony stanowczo broni prawa, aby nikogo nie odstraszano od wiary niegodziwymi środkami.

Według starodawnego zwyczaju Kościoła należy badać motywy nawrócenia i w razie potrzeby je oczyszczać” (DM nr 13).

2. W tym samym Dekrecie Sobór następująco opisuje drogę katechumena do sakramentów chrześcijańskiego wtajemniczenia.

„Ci, którzy przyjęli od Boga za pośrednictwem Kościoła wiarę w Chrystusa, winni być dopuszczeni przez liturgiczne ceremonie do katechumenatu.

Nie polega on na samym wyjaśnianiu dogmatów i przykazań, lecz na kształtowaniu całego życia chrześcijańskiego i wystarczająco długich ćwiczeniach, przez które uczniowie łączą się z Chrystusem, swym Nauczycielem. Należy więc katechumenów odpowiednio wprowadzać w tajemnicę zbawienia i praktykę obyczajów ewangelicznych, a przez święte obrzędy, spełniane w kolejnych odstępach czasu, wtajemniczać ich w życie wiary, liturgii i miłości Ludu Bożego.

Następnie przez sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego wybawieni z mocy ciemności, współumarli, współpogrzebani i współzmartwychwstali z Chrystusem, otrzymują Ducha przybrania za synów i obchodzą z całym Ludem Bożym pamiętkę śmierci i zmartwychwstania Pana (...).

O to chrześcijańskie wtajemniczenie w katechumenacie powinni się troszczyć nie tylko katechiści i kapłani, ale cała społeczność wiernych, szczególnie zaś rodzice chrzestni, tak aby katechumeni od samego początku czuli, że należą do Ludu Bożego. A ponieważ życie Kościoła jest apostołskie, katechumeni winni również nauczyć się współpracować czynnie w ewangelizacji oraz budowaniu Kościoła przez świadectwo życia i wyznanie wiary” (DM nr 14).

Przygotowanie katechumenów do chrztu powinno zatem obejmować:

1. przekazanie zasad wiary i moralności,
2. wprowadzenie w praktykę modlitwy osobistej i świadomego uczestnictwa w liturgii,
3. wprowadzenie w praktykę życia chrześcijańskiego 4. kształtowanie postawy apostołskiej i współdziałania w ewangelizacyjnej misji Kościoła.

3. Księga Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych wprowadza na nowo w życie Kościoła katechumenat i szereg obrzędów z nim związanych. Duszpasterze mają obowiązek dokładnie poznać zawartość tej księgi. W seminariach duchownych Obrzędy te powinny być starannie wyłożone już w najbliższym roku akademickim. Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych winny się stać przedmiotem studium duchowieństwa w czasie konferencji rejonowych i dekanalnych, a także specjalnych sympozjów. Podczas nich należy dobrze zaznajomić uczestników z treścią „Wprowadzenia teologiczno-pastoralnego” oraz wyczerpująco omówić poszczególne obrzędy, tj.:

- I. Obrzędy katechumenatu podzielone na stopnie.
- II. Uproszczone obrzęd wtajemniczenia dorosłych.
- III. Skrócony obrzęd wtajemniczenia dorosłych w niebezpieczeństwie śmierci.
- IV. Przygotowanie do bierzmowania i Eucharystii dorosłych, którzy przyjęli chrzest jako dzieci, ale nie otrzymali pouczenia w wierze.
- V. Obrzędy wtajemniczenia dzieci, które osiągnęły wiek katechizacyjny.

4. Zasadniczo przygotowaniem dorosłego do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego powinien kierować kapłan. W niektórych wypadkach konieczna będzie pomoc świeckich katechetów. Dlatego w skali diecezjalnej należy zatroszczyć się o formację takich katechetów, którzy mogliby przygotować dorosłych do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego.

5. Program przygotowania musi być dostosowany do poziomu umysłowego i wiedzy religijnej kandydata. Są katechumeni, którzy dość dobrze znają zasady wiary katolickiej i tacy, którzy wiedzą bardzo niewiele. W okresie przygotowania dorośli katechumeni powinni dobrze przyswoić sobie naukę Kościoła dotyczącą prawd wiary i moralności w zakresie podanym w katechizmach dla dorosłych.

6. W miastach, w których jest większa liczba dorosłych kandydatów do chrztu, należy dążyć do zorganizowania dla nich wspólnego katechumenatu przy wybranym kościele. Podobnie, może się okazać potrzeba powołania takiego ośrodka w dekanatach.

7. Wymaganie należytego przygotowania odnosi się także do dorosłych kandydatów do sakramentu bierzmowania. Dotyczy to zwłaszcza tych, którzy mają przyjąć bierzmowanie po okresie zaniedbań w życiu religijnym. Są to nierzadko także kandydaci do sakramentu małżeństwa.

Kapłan odpowiedzialny za przygotowanie kandydata powinien dołożyć starań, by z właściwym zrozumieniem mógł podjąć i wypełnić zadania wynikające z przyjętego sakramentu.

8. W okresie mistagogii, czyli w czasie pogłębiania świadomego udziału w przyjętych sakramentach, nowo ochrzczonym i bierzmowanym powinni pomagać duszpasterze, chrzestni i świadkowie oraz cała wspólnota wiernych, w tym zwłaszcza mniejsze wspólnoty istniejące na terenie parafii. Należy zadbać o pełne włączenie nowo ochrzczonych i bierzmowanych w życie miejscowego Kościoła, jaki stanowi parafia.

Doświadczenie uczy, że ci, którzy zostali starannie przygotowani do sakramentów wtajemniczenia i włączeni w dynamiczną wspólnotę wiernych, stają się gorliwymi chrześcijanami. Ci zaś, których przygotowanie było powierzchowne i byli pozbawieni specjalnej opieki, po przyjęciu chrztu i bierzmowania, niejednokrotnie oddalają się od Kościoła.

9. Zwyczajnym szafarzem sakramentu bierzmowania jest biskup (KPK kan. 882).

Stosownie do kan. 863 KPK, o chrzcie dorosłych powinien być zawiadomiony biskup diecezjalny, ażeby, jeśli uzna to za wskazane, sam udzielił chrztu i bierzmowania.

Na mocy prawa władzę udzielania bierzmowania posiada także prezbiter w stosunku do osoby dorosłej, której na mocy urzędu lub zlecenia biskupa diecezjalnego udziela chrztu, lub osobę już ochrzczonej dopuszcza do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim (kan. 883).

10. Jest rzeczą właściwą, by sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego były sprawowane w czasie Wigilii Paschalnej.

Należy dążyć, by w miastach biskupich sakramenty te były udzielane w Wigilii Paschalnej w kościele katedralnym.

11. Elementy wtajemniczenia chrześcijańskiego, które wskazuje nowa księga, powinny znaleźć szerokie zastosowanie w każdej formie katechizacji. Katechizacja powinna nie tylko przekazywać prawdy wiary, ale również zaprawiać do pełnienia dobrych uczynków i całego postępowania zgodnego z zasadami moralności chrześcijańskiej, wprowadzać w życie modlitwy, a także budzić postawę apostołską. Należy również często wracać do katechezy typu mistagogicznego i przypominać wiernym znaczenie sakramentów, które przyjęli.

12. Nowa księga powinna stać się źródłem inspirującym nowe formy katechizacji i współdziałania wiernych w życiu i zadaniach Kościoła lokalnego.

13. W dodatku do księgi Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych zawarte są wskazania i obrzędy przyjęcia ważnie ochrzczonych do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim. Należy do nich dostosować dotychczasowe praktyki w tym względzie.

14. Trudności powstające przy stosowaniu księgi i projekty dalszego jej dostosowania do polskich warunków należy zgłaszać do Komisji Episkopatu ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego.

15. Księga Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych wchodzi w życie we wszystkich diecezjach polskich w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, dnia 14 maja 1989r.

Jasna Góra, 9 maja 1989 r.

+ Józef Kard. Glemp
Prymas Polski, Przewodniczący
Konferencji Episkopatu Polski

+ Bp Tadeusz Rybak
Przewodniczący Komisji Episkopatu
do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego

Powyższa Instrukcja została zatwierdzona przez 234 Konferencję Plenarną Episkopatu Polski na Jasnej Górze dnia 9 maja 1989 roku.

MUZYKA

Instrukcja Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II - (8 II 1979)

Wstęp

1. Wydane dnia 15 września 1962 r. „Dyrektywy Episkopatu w związku z Instrukcją św. Kongregacji Obrzędów o muzyce sakralnej i Liturgii” jako dokument przedsoborowy wymagały przepracowania w duchu soborowej Konstytucji o Świętej Liturgii (KL) oraz posoborowych dokumentów Stolicy Apostolskiej, mianowicie: Instrukcji Musicam Sacram z roku 1967 (MS) oraz Wprowadzenia Ogólnego do Mszału Rzymskiego z 1975 r. (WOMR). Pracę tę wykonała Podkomisja Komisji Liturgicznej Episkopatu Polski ds. muzyki kościelnej, zestawiając w niniejszej Instrukcji najważniejsze zasady dotyczące muzyki liturgicznej. Główną podstawę opracowania norm zawartych w Instrukcji stanowią wspomniane dokumenty Stolicy Apostolskiej obowiązujące w całym Kościele. Uwzględnione jednak zostały także zwyczaje i tradycje polskie zatwierdzone przez Stolicę Apostolską.

2. Instrukcja ma charakter normatywny i ogólny zajmując się jedynie tymi problemami szczegółowymi, które stały się obecnie aktualne. Inne przypadki należy rozpatrywać, uwzględniając normy ogólne. Sprawy trudniejsze należy przedkładać do rozstrzygnięcia Diecezjalnej Komisji Muzyki Kościelnej względnie Podkomisji ds. Muzyki Kościelnej przy Komisji Episkopatu ds. Liturgii.

I. Normy ogólne

3. Muzyką liturgiczną nazywamy tę muzykę, która może być używana przy sprawowaniu kultu Bożego. Zgodnie z treścią Instrukcji Musicam Sacram powinna się ona odznaczać charakterem sakralnym oraz doskonałością formy (MS nr 4a).

Celem Muzyki Liturgicznej jest „chwała Boża i uświęcenie wiernych” (KL nr 112), tak wykonawców jak i pozostałych uczestników liturgii.

Do Muzyki liturgicznej zaliczamy: śpiew jednogłosowy (chorał gregoriański i śpiew ludowy, śpiew wielogłosowy (polifonia dawna i nowsza) oraz muzykę instrumentalną (MS nr 4b).

4. Muzyka a zwłaszcza śpiew, jest nie tylko ozdobą uroczystej liturgii, ale jest jej integralną częścią. Dlatego należy pilnie zabiegać o to, by czynności liturgicz-

ne w miarę możliwości były odprawiane ze śpiewem, uwzględniając równocześnie podział funkcji między różne osoby (MS nr 5). Śpiew bowiem sprzyja zjednoczeniu zgromadzonych i otwiera ich dusze na tajemnice roku liturgicznego (WOMR nr 25). Dlatego też, jeżeli nie zachodzi uzasadniona przeszkoda, części przeznaczone do śpiewu z założenia, powinny być rzeczywiście śpiewane z uwzględnieniem rodzaju formy, których domaga się ich charakter (MS nr 6).

5. Każda czynność liturgiczna powinna być uprzednio starannie przygotowana pod względem duszpasterskim i muzycznym (MS nr 5). Odpowiedzialnym za to jest przede wszystkim duszpasterz kościoła oraz jego współpracownicy, a zwłaszcza organista, kantor oraz prowadzący zespoły śpiewacze.

6. Do uroczystości z trudniejszymi melodiami należy wybierać osoby biegłejsze w śpiewie, a nie kierować się jedynie względem na ich godność i urząd (MS nr 8).

7. Przy wyborze repertuaru muzycznego należy uwzględnić możliwości wykonawców. Lepiej jest bowiem wykonać dobrze jakiś utwór prosty, niż wykonywać źle rzeczy trudniejsze.

8. Repertuar utworów, czy to śpiewanych, czy wykonywanych na instrumentach, musi zgadzać się z myślą przewodnią dnia liturgicznego lub przynajmniej zgadzać się z okresem liturgicznym, jak również odpowiadać treściowo danej czynności liturgicznej (MS nr 32).

9. Ponieważ liturgia jest dziełem całego Ludu Bożego, dlatego podczas jej sprawowania należy mieć na względzie dobro duchowe wszystkich zgromadzonych niż poszczególnych jednostek (WOMR nr 313). Ten wzgląd należy mieć zawsze na uwadze przy włączaniu w ramy liturgii odpowiednich śpiewów.

10. Wszystkie śpiewy przeznaczone do użytku liturgicznego mają mieć aprobatę Konferencji Episkopatu Polski, albo przynajmniej Władzy Diecezjalnej. Nie wolno w liturgii wykonywać utworów o charakterze świeckim.

II. Liturgia Mszy Świętej

11. Przy sprawowaniu Eucharystii z udziałem wiernych, zwłaszcza w niedzielę i święta; należy o ile to możliwe nawet kilka razy w tym samym dniu odprawić Mszę św. ze śpiewem (MS nr 27). W związku z tym tak należy ułożyć godziny sprawowania liturgii, aby w każdej Mszy św. był czas na wykonywanie śpiewów. „Nie jest jednak rzeczą konieczną zawsze śpiewać wszystkie teksty przeznaczone

w zasadzie do śpiewu” (WOMR nr 19). Dobierając części, które mają być rzeczywiście śpiewane... pierwszeństwo należy przyznać tym, które śpiewa kapłan i asystujący, a lud na nie odpowiada, oraz wykonywanym wspólnie przez kapłana i lud” (WOMR nr 19 i MS nr 7; 16).

12. Zamiast przepisanych w Graduale Romanum śpiewów procesyjnych na wejście, przygotowanie darów i Komunii św. można stosować pieśni zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski zawarte w „Śpiewniku Mszalnym” lub w innych Śpiewnikach mających aprobatę Władz Diecezjalnych zgodnie z postanowieniem Instrukcji Musicam Sacram (MS nr 32).

13. Śpiewu stałych części Mszy św. a także psalmu responsoryjnego i śpiewu przed Ewangelią, które stanowią integralną część liturgii słowa (WOMR nr 36), nie wolno zastępować pieśniami nawet mającymi Imprimatur władzy kościelnej:

14. Ponieważ Modlitwa eucharystyczna stanowi kulminacyjny moment Mszy św. dlatego nie wolno podczas niej wykonywać jakiegokolwiek muzyki (WOMR nr 54). Jedynie celebrans może wykonać śpiewem niektóre części samej Modlitwy eucharystycznej (prefacja, słowa konsekracji i in.).

15. Zabrania się wykonywania w ramach liturgii piosenek religijnych których tekst często nie jest w ogóle religijny, a muzyka z reguły posiada charakter świecki.

16. We wszystkich kościołach w Polsce należy wprowadzać śpiewy zalecone przez Konferencję Episkopatu Polski, np. Mszę Pielgrzymów. Przyczyni się to bowiem do czynniejszego udziału wiernych w uroczystościach ogólnopolskich lub międzydiecezjalnych.

17. Ponieważ „śpiew gregoriański Kościół uznaje za własny śpiew liturgii rzymskiej, dlatego w czynnościach liturgicznych powinien on zajmować pierwsze miejsce wśród innych równorzędnych rodzajów śpiewu” (KL nr 116).

Zgodnie z zaleceniem Konstytucji o świętej liturgii wierni powinni umieć śpiewać po łacinie niektóre części Mszy św. ze względu na celebrację w tym języku w grupach międzynarodowych (KL nr 54). Zestaw takich śpiewów zawiera wydany w Rzymie, z okazji Roku Świętego, śpiewnik Jubilate Deo.

18. Podczas liturgii Mszy św. zaleca się wykonywane polifonii dawnej i nowszej w języku łacińskim i polskim, tak jednak, by nie wyłączać wiernych całkowicie z udziału w śpiewie. Muzykę wielogłosową, szczególnie dawnych mistrzów, Kościół zawsze uważał za nieoceniony skarb i dobro kultury.

19. Na organach i innych instrumentach wolno akompaniować do śpiewu przez cały rok liturgiczny. Wyłączone są od tego jedynie śpiewy solowe celebransa i diakona, np. prefacja, Ewangelia itp. Natomiast solowa gra na instrumentach zabroniona jest od zakończenia śpiewu hymnu Chwała na wysokości Bogu we Mszy Wieczerzy Pańskiej do zakończenia tego hymnu we Mszy Wigilii Paschalnej.

20. Podczas liturgii nie wolno wykonywać muzyki mającej charakter wyraźnie świecki np. jazzu, big-beatu itp. Muzyka ta nie jest zgodna z duchem i powagą liturgii, nie sprzyja jej refleksyjnemu przeżywaniu, a ponadto często wyłącza całe zgromadzenie wiernych od udziału w śpiewie.

Poza liturgią można urządzać specjalne nabożeństwa gromadzące młodych ludzi uprawiających ten rodzaj muzyki. Duszpasterze mają obowiązek tak kierować tymi nabożeństwami, by miały one charakter religijny i by zawsze z nich płynęło dobro duchowe uczestników.

III. Liturgia Godzin

21. Zgodnie ze wskazaniami Konstytucji o świętej liturgii zaleca się usilnie tym, którzy odpowiadają brewiarz w chórze lub wspólnie, by go śpiewali (MS nr 37). Śpiewane powinny być w niedziele i święta ważniejsze godziny, zwłaszcza Jutrznia (Laudes matutinae) i Nieszpory. Zalecenie to dotyczy przede wszystkim domów zakonnych i seminariów duchownych.

22. Należy utrzymać, a gdzie zaniedbano, przywrócić zwyczaj śpiewania Nieszporów parafialnych w niedziele i święta, chyba że w poszczególnych okresach urządza się w ich miejsce inne nabożeństwa, np. Gorzkie Żale. Nieszpory powinny być odmawiane według nowego porządku przepisanego w Liturgii Godzin. Części śpiewane można wykonywać według melodii miejscowych.

IV. Sakramenty, sakramentalia i nabożeństwa

23. Sakramenty i sakramentalia mające szczególne znaczenie w życiu całej wspólnoty parafialnej, np. chrzest, bierzmowanie, święcenia kapłańskie, małżeństwo, konsekracja kościoła lub ołtarza, pogrzeb itp., o ile to możliwe, powinny być sprawowane ze śpiewem (MS nr 43). Śpiewy znajdują się w odpowiednich księgach liturgicznych.

24. „Należy pilnie wystrzegać się, by pod pozorem podnoszenia okazałości nie wprowadzać do obrzędów czegoś czysto świeckiego albo niezgodnego z kultem Bożym” (MS nr 43). Jeżeli okoliczności za tym przemawiają, można przed

lub po zakończeniu obrzędów liturgicznych wykonywać solową muzykę wokalną lub instrumentalną, byleby odpowiadała ona duchowi muzyki kościelnej.

25. „Należy przez śpiew nadać bardziej uroczysty charakter tym obrzędom, które liturgia w ciągu całego roku kościelnego specjalnie uwydatnia. A już wyjątkowo podniosłe powinny być odprawiane obrzędy Wielkiego Tygodnia i Bożego Ciała (MS nr 44).

26. Szczególnie troskliwie należy pielęgnować te nabożeństwa, które tradycyjnie odprawiają się ze śpiewem, np. Gorzkie Żale, Godzinki, nabożeństwa majowe, różańcowe i inne.

W nowych formach nabożeństw, np. nabożeństwach słowa Bożego, duszpasterze winni przestrzegać norm ogólnych o muzyce kościelnej (zob. nr 9 i 10).

27. Ponieważ muzyka religijna jest w wysokim stopniu skutecznym środkiem dla ożywienia pobożności wiernych, dlatego w nabożeństwach odprawianych poza liturgią można wykorzystać te utwory muzyczne, które utraciły już wprawdzie miejsce w liturgii, ale ze względu na swoją wartość artystyczną i duszpasterską nie powinny popaść w zapomnienie. Jedną z form takich nabożeństw mogą być godziny lub koncerty muzyki religijnej.

V. Instrumenty muzyczne

28. „W Kościele łacińskim należy mieć w wielkim poszanowaniu organy piszczałkowe jako tradycyjny instrument muzyczny, którego brzmienie dodaje ceremoniom kościelnym majestatu, a umysły wiernych pod nosi do Boga i spraw niebieskich” (KL nr 120). Akompaniament organowy podtrzymuje śpiew, ułatwia udział w czynnościach liturgicznych i przyczynia się do głębszego zjednoczenia wiernych (MS nr 64).

Organy powinny znajdować się we wszystkich kościołach w Polsce. Tzw. organy elektronowe dopuszcza się do użytku jako instrument tymczasowy, natomiast tam, gdzie ze względu na brak miejsca nie da się zbudować organów piszczałkowych, można je instalować zamiast fisharmonium.

29. Poza organami wolno używać w liturgii innych instrumentów z wyjątkiem tych, które są zbyt hałaśliwe lub wprost przeznaczone do wykonywania współczesnej muzyki rozrywkowej. Wyłącza się z użytku liturgicznego, zgodnie z tradycją, takie instrumenty, jak fortepian, akordeon, mandolina, gitara elektryczna, perkusja, wibrafon itp.

30. Muzyka w czasie sprawowania czynności liturgicznych winna być wykonywana „na żywo”, dlatego nie wolno zastępować śpiewu zgromadzonych lub gry na instrumentach muzyką odtwarzaną za pomocą aparatów, np. magnetofonu, adapteru, radia itp. Nic nie stoi na przeszkodzie, by poza liturgią odtwarzać niekiedy muzykę religijną z płyt czy taśm, aby w tego rodzaju audycjach udostępnić wierzącym arcydzieła muzycznej twórczości religijnej dla wytworzenia odpowiedniego nastroju lub też celem wyrabiania w nich dobrego smaku muzycznego.

VI. Wychowanie muzyczne

31. Należy dokładać wszelkich starań, aby uzyskać możliwie wszechstronne wychowanie muzyczne duchowieństwa. Dlatego poleca się :

a) W Seminariach Duchownych diecezjalnych i zakonnych w całej rozciągłości wprowadzić w życie program nauczania muzyki kościelnej w Seminariach Duchownych w Polsce, uchwalony przez Sekcję Muzyki Kościelnej na Kongresie Teologów Polskich w Lublinie w dniach 21-23 września 1971 r. (Tekst w Ruchu Biblijnym i Liturgicznym, 1972, n. 5 s. 257 nn).

b) Doksztalać w tej dziedzinie kapłanów już pracujących w duszpasterstwie w poseminaryjnych kursach dla duchowieństwa.

c) Zatrzaszczyć się o odpowiednie nauczanie Muzyki Kościelnej w nowicjatch zakonnych męskich i żeńskich.

d) Zatrzaszczyć się w szczególnie sposób o tę, by chorał gregoriański znalazł więcej miejsca niż dotąd w liturgii Seminariów Duchownych, domów zakonnych, podczas rekolekcji i zjazdów duchowieństwa, w kościołach katedralnych, zwłaszcza w ramach odprowadzanej tam liturgii w języku łacińskim, a także w większych kościołach.

Minimum repertuaru gregoriańskiego zawiera mały śpiewnik Jubilate Deo wydany w Rzymie, 14 kwietnia 1974 r., z okazji Roku Świętego (por. nr 17).

32. Przedmiotem specjalnej troski winno być kształcenie organistów. Na terenie diecezji powinno się zająć tą sprawą erygowane przez ordynariusza studium organistowskie. Jego zadaniem jest nie tylko kształcenie nowych organistów, ale i doksztalcanie tych, którzy już pracują w tym zawodzie.

33. Odpowiednie przygotowanie muzyczne, tak teoretyczne jak i praktyczne, powinni otrzymać także katecheci zakonnicy i świeccy, by mogli w swej pracy służyć pomocą duszpasterzom.

34. Duszpasterze niech otoczą opieką istniejące chóry kościelne, a gdzie ich brak, jeżeli tylko to możliwe, niech starają się o ich założenie. Chóry bowiem przyczyniają

się do tego, że liturgia nabiera okazałości i uroczystego charakteru. Im też przypada ważna rola pielęgnowania i rozwijania wielogłosowej muzyki kościelnej.

35. W każdym kościele powinna istnieć „schola cantorum” prowadząca i podtrzymująca śpiew wiernych.

Należy także szkolić i formować kantorów-solistów którzy w poszczególnych przypadkach mogą zastąpić scholę, a stale powinni spełniać funkcje psalterzysty wykonującego śpiewy międzylekcyjne (WOMR nr 66 67).

36. Usilnie zachęca się duszpasterzy, organistów, dyrygentów chórów kościelnych, katechetów i inne osoby odpowiedzialne za stan muzyki liturgicznej w danym kościele, by systematycznie nauczali wiernych, a zwłaszcza dzieci i młodzieży, tradycyjnych i nowych śpiewów przydatnych w sprawowaniu liturgii.

37. Każdy kościół powinien posiadać bibliotekę muzyczną zawierającą księgi liturgiczne, zwłaszcza te, które są przeznaczone dla śpiewu. Ponadto powinny się w niej znajdować śpiewniki, nuty dla chóru wielogłosowego, scholi, organisty, a także nuty dla zespołu instrumentalnego. Fundusze potrzebne na konserwację i wzbogacanie tych zbiorów, winien zapewnić rządcą kościoła. On też ma czuwać nad tym, by organista w należyty sposób opiekował się biblioteką muzyczną. Sprawa ta powinna być uwzględniona w czasie wizytacji biskupiej i dziekańskiej. Nieaktualne już księgi liturgiczno-muzyczne, jak mszały, antyfonarze, graduály, kancjonały oraz inne muzykalia winny być pieczołowicie przechowywane lub przekazane do archiwum diecezjalnego.

VII. Komisje Muzyki Kościelnej

38. Bardzo ważną rolę w rozwoju Muzyki kościelnej oraz w zagwarantowaniu wykonania podanych wyżej norm spełniają Komisje Muzyki Kościelnej.

Organem doradczym biskupa ordynariusza jest Diecezjalna Komisja Muzyki Kościelnej, która winna być w stałym kontakcie z Podkomisją Episkopatu ds. Muzyki Kościelnej. Z terenem Diecezji utrzymuje łączność przez dekanalnych albo rejonowych referentów muzycznych. Wszelkie sprawy z dziedziny muzycznej załatwia na bieżąco, mianowany przez ordynariusza, referent Kurii Biskupiej, działając zgodnie z regulaminem danej Kurii.

39. Inne Komisje diecezjalne jak Liturgiczna, Duszpasterska, Katechetyczna, we wszystkich sprawach związanych bezpośrednio z muzyką powinny działać w ścisłym porozumieniu z Diecezjalną Komisją Muzyczną. W szczególności doty-

czy to zatwierdzania i wydawania nowych pieśni lub śpiewników, wprowadzania nowych kompozycji do liturgii itp.

Konferencja Plenarna dnia podczas obrad w Warszawie dnia 8 lutego 1979 r. Instrukcję niniejszą zatwierdziła jako obowiązującą we wszystkich Diecezjach w Polsce.

Diecezjalne Komisje Liturgiczne i Muzyczne mają obowiązek czuwać, by duszpasterze, organiści i inni wykonujący muzykę liturgiczną treść Instrukcji znali, cel jej dobrze rozumieli i w praktyce duszpasterskiej zasad jej wiernie przestrzegali.

Warszawa, dnia 8 lutego 1979 r.

+ Stefan Kardynał Wyszyński

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+ Stanisław Jakiel

Przewodniczący Komisji Episkopatu

do Spraw Liturgii i Podkomisji

do Spraw Muzyki Kościelnej

BISKUP SIEDLECKI

BISKUP SIEDLECKI ZAPRASZA NA MODLITWĘ PRZY KRZYŻU ŚWIATOWYCH DNI MŁODZIEŻY

Jan Paweł II podczas Wizyty Apostolskiej w Siedlcach, 20 czerwca 1999 roku mówił: „Trzeba, aby tak jak w przeszłości, krzyż był nadal obecny w naszym życiu jako wyraźny drogowskaz w działaniu i światło rozjaśniające całe nasze życie. Niech krzyż, który swoimi ramionami łączy niebo z ziemią i ludzi między sobą, rozrasta się na naszej ziemi w wielkie drzewo przynoszące owoce zbawienia. Niech rodzi nowych i odważnych głosicieli i wyznawców kochających Kościół i za niego odpowiedzialnych, prawdziwych heroldów wiary, nowych ludzi plemie, które rozpali pochodnię wiary i wniesie ją płonąca w progi trzeciego tysiąclecia”.

Od 6 do 30 czerwca 2003 roku Krzyż Światowych Dni Młodzieży pielgrzymuje do wybranych miejsc naszego kraju. Już jutro, o godz. 13⁰⁰, zostanie On przyjęty przez młodzież naszej diecezji. Przekazanie nastąpi w Chełmie, w Bazylice Narodzenia NMP.

Pierwszym etapem diecezjalnej pielgrzymki Krzyża będzie stacja w Drełowie. Dnia 23 czerwca, w poniedziałek, od godz. 15⁰⁰ aż do wieczornego Apelu, trwać będzie tam modlitewna adoracja prowadzona przez młodzież z Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży i miejscowych parafian. Centralnym punktem pierwszego dnia będzie Msza św. o godz. 16³⁰.

We wtorek rano, w uroczystość Narodzenia św. Jana Chrzyciela, Krzyż zostanie przeniesiony w pieszej pielgrzymce do Międzyrzecza Podlaskiego. Tam, na placu przy parafii św. Józefa, odbędą się uroczystości diecezjalne. Na ten dzień - wyjątkowy dla naszej diecezji - serdecznie zapraszam duszpasterzy, rodziców i Was - Drodzy Młodzi abyście jak najliczniej przybyli i wzięli udział w tym spotkaniu. Centralnym wydarzeniem - po przybyciu pielgrzymki z Krzyżem - będzie Msza św. o godz. 12³⁰. Po Mszy św. Krzyż zostanie umieszczony w taki sposób, aby każdy, kto tego zapragnie, mógł podejść do niego i poprzez dotyk doświadczyć na nowo mocy Chrystusa, oddać Mu wszystkie swoje troski i zawierzyć całe swoje życie. *„Obejmować w tym dniu Krzyż, przekazywać go z rąk do rąk, to gest bardzo wymowny - mówił Ojciec Święty w 1996 roku podczas XI Światowego Dnia Młodzieży - To jakby rzec: Panie, nie chcemy pozostać z Tobą jedynie w chwilach Hosanna, ale z Twoją pomocą chcemy towarzyszyć Ci na drodze Krzyża, jak uczyniła to Maryja, Twoja i nasza Matka oraz apostoł Jan”.*

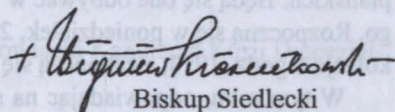
Dla młodych naszej diecezji spotkanie przy Krzyżu Świątowych Dni Młodzieży w Międzyrzecu będzie pięknym znakiem wyboru Chrystusa. Dla rodziców i starszych diecezjan jest to wyjątkowa okazja do włączenia się w modlitwę za młodzież, aby była wierna Chrystusowi, Ewangelii i Krzyżowi.

Drodzy Diecezjalnie!

Kochana Młodzieży!

Niech Wasza obecność na wspólnej modlitwie będzie wyrazem świadectwa i miłości, jaką żywcie do Chrystusa i Jego Kościoła.

Na trud pielgrzymowania z serca wam błogostawie.

+
Biskup Siedlecki

Siedlce, 17 czerwca 2003 roku

- Ks. Józef w Trzaskach (01.07)
- Ks. Sławomir Brodzki, z par. Przem. Pańskiego w Łukowie, do par. Wniebowzięcia NMP, Siedlce i Nowskim (01.07)
- Ks. Bartłomiej Ap. w Ostiecku, do par. Św. Antoniego, Padewski i Huzalewie (01.07)
- Ks. Marcin Czuchrański, z par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podl., do par. Św. Stanisława B.M. w Serokomli (01.07)
- Ks. Jacek Dzwonak, z par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce, do par. NMP Matki Kościoła w Łukowie (01.07)
- Ks. Karol Jakubiak, z par. Św. Małgorzaty w Ulanie, do par. Ducha Św. w Siedlcach (01.07)
- Ks. Wojciech Kamiński, z par. Św. Piusa V w Dęblinie, do par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podl. (01.07)
- Ks. Adam Karcz, z par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce, do par. Św. Piusa V w Dęblinie (01.07)
- Ks. Franciszek Klebucik, z par. Zwiastowania NMP w Zolochowie, do par. Przem. Pańskiego w Łukowie (01.07)
- Ks. Wojciech Kulak, z par. Trójcy Św. w Sosnowicy, do par. Przem. Pańskiego w Łukowie (01.07)
- Ks. Sławomir Maćjok, z par. Św. Bartłomeja Ap. w Korytnicy Łaskarzewskiej, do par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce (01.07)

Siedlce, 30 maja 2003 r.

BISKUP SIEDLECKI

L.dz. 392/03

Wielebny

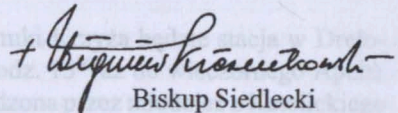
Ks.....

Kierując się troską o dobro duchowe Prezbiterium Siedleckiego, zgodnie z kan. 276 § 2, 4° KPK, pragnę zaprosić Księdza do odprawienia rekolekcji kapłańskich. Będą się one odbywać w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego. Rozpoczną się w poniedziałek, 25 sierpnia 2003 r., o godz. 20⁰⁰ (dla chętnych kolacja o godz. 19⁰⁰), a zakończą się w piątek rano, 29 sierpnia.

W tym roku, odpowiadając na sugestie wysuwane przez niektórych księży, osobiście podejmę rekolekcyjną posługę. Bardzo mi zależy, aby Czcigodni Księża uczestniczyli w całych rekolekcjach i w przypadku zaistnienia przeszkody, proszę o złożenie wyjaśnienia na piśmie.

Każdy z uczestników powinien przywieźć ze sobą Pismo Święte oraz albę i białą stulę do koncelebry.

Z Chrystusowym pozdrowieniem

Biskup Siedlecki

Pierwszym etapem diecezjalnej pielgrzymki jest pielgrzymka do miejscowości: Działoszyce, 23 czerwca, w poniedziałek, od godz. 13⁰⁰, zostanie przekazane nastąpi w Chełmie, w Bazylice Narodzenia NMP.

We wtorek rano, w uroczystość Narodzenia św. Jana Chrzciciela, Krzyż zostanie przeniesiony w piaszej pielgrzymice do Międzyrzecza Podlaskiego. Tam, na placu przy parafii św. Józefa, odbędzie się uroczystość diecezjalna. Na ten dzień wyjątkowy dla naszej diecezji - serdecznie zapraszam duszpasterzy, rodziców i Was - Drodzy Młodzi abyście jak najliczniej przybyli i wzięli udział w tym spotkaniu. Centralnym wydarzeniem - po przybyciu pielgrzymki z Krzyżem - będzie Msza św. o godz. 12⁰⁰. Po Mszy św. Krzyż zostanie umieszczony w taki sposób, aby każdy, kto tego zapragnie, mógł podejść do niego i poprzez dotyk doświadczyc na nowo miocy Chrystusa, oddać Mu wszystkie swoje troski i zawierzyc swoje życie. *„Objeżdżając w tym dniu Krzyż, przekazywać go z ręk do ręk, to jest bardzo wymowny - mówił Ojciec Święty w 1996 roku podczas XI Światowego Dnia Młodzieży - Ty jakby rzec: Panie, nie chcemy pozostać z Tobą jedynie w chwilach Hosanna, ale z Twoją pomocą chcemy towarzyszyć Ci na drodze Krzyża, jak uczyniła to Maryja, Twoja i nasza Matka oraz apostoł Jan”*

ZMIANY WŚRÓD DUCHOWIEŃSTWA

ZWOLNIENIA

- Ks. Prałat Franciszek Dudka, zwolniony z urzędu Kanclerza Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, obowiązków członka Rady Kapłańskiej, Kolegium Konsultorów, wykładowcy historii Kościoła w WSD Diecezji Siedleckiej (01.07)
- Ks. Piotr Sawczuk, zwolniony z urzędu Notariusza Kurii Diecezjalnej Siedleckiej (01.07)

NOMINACJE

- Ks. Piotr Sawczuk, mianowany pełniącym obowiązki Kanclerza Kurii Diecezjalnej Siedleckiej (01.07)

PRZENIESIENIA

Wikariusze

- Ks. Grzegorz Bindziuk, z par. Wszystkich Świętych w Sobieniach Jeziory, do par. Św. Józefa w Trąbkach (01.07)
- Ks. Sławomir Brodawka, z par. Przem. Pańskiego w Łukowie, do par. Wniebowzięcia NMP w Stoczku Łukowskim (01.07)
- Ks. Grzegorz Cholewa, z par. Św. Bartłomieja Ap. w Osiecku, do par. Św. Antoniego Padewskiego w Huszlewie (01.07)
- Ks. Marcin Czuchraniuk, z par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podl., do par. Św. Stanisława B.M. w Serokomli (01.07)
- Ks. Jacek Dzwonek, z par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce, do par. NMP Matki Kościoła w Łukowie (01.07)
- Ks. Karol Jakubiak, z par. Św. Małgorzaty w Ulanie, do par. Ducha Św. w Siedlcach (01.07)
- Ks. Wojciech Kamiński, z par. Św. Piusa V w Dęblinie, do par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podl. (01.07)
- Ks. Adam Karcz, z par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce, do par. Św. Piusa V w Dęblinie (01.07)
- Ks. Franciszek Klebaniuk, z par. Zwiastowania NMP w Żelechowie, do par. Przem. Pańskiego w Łukowie (01.07)
- Ks. Wojciech Kułak, z par. Trójcy Św. w Sosnowicy, do par. Przem. Pańskiego w Łukowie (01.07)
- Ks. Sławomir Matejek, z par. Św. Bartłomieja Ap. w Korytnicy Łaskarskiej, do par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce (01.07)

- Ks. Janusz Mazurek, z par. Św. Stanisława B.M. w Serokomli, do par. Niepokalanego Poczęcia NMP w Ostrowie Lub. (01.07)
- Ks. Andrzej Ognik, z par. Bł. Honorata w Białej Podl., do par. Katedralnej w Siedlcach (01.07)
- Ks. Michał Pawlonka, z par. Św. Józefa w Trąbkach, do par. Zwiastowania NMP w Żelechowie (01.07)
- Ks. Jerzy Pietrzak, z par. Wniebowzięcia NMP w Stoczku Łukowskim, do par. Św. Bartłomieja Ap. w Korytnicy Łaskarzewskiej (01.07)
- Ks. Andrzej Popławski, z par. Katedralnej w Siedlcach, do par. Wniebowzięcia NMP w Białej Podl. (01.07)
- Ks. Andrzej Sobiegraj, z par. Ducha Św. w Siedlcach, do par. Najśw. Serca Pana Jezusa w Komarówce (01.07)
- Ks. Krzysztof Stepczuk, z par. Przem. Pańskiego w Łukowie do Katolickiego Radia Podlasie (01.07)
- Ks. Norbert Taratycki, z par. Wniebowzięcia NMP w Maciejowicach, do par. Św. Bartłomieja Ap. w Korytnicy Łaskarzewskiej (01.07)
- Ks. Marcin Todorski, z par. Wniebowzięcia NMP w Białej Podl., do par. Zwiastowania NMP w Żelechowie (01.07)
- Ks. Tomasz Wakuła, z par. NMP Matki Kościoła w Łukowie, do par. Chrystusa Miłosiernego w Białej Podl. (01.07)
- Ks. Leszek Wałęciuk, z par. Trójcy Św. w Borowiu, do par. Podwyższenia Krzyża Św. w Piszczacu (01.07)
- Ks. Włodzimierz Wąsowski, z par. Zwiastowania NMP w Żelechowie, do par. Św. Bartłomieja Ap. w Osiecku (01.07)
- Ks. Artur Wojtkowicz, z par. Św. Tomasza Bp z Willanowy w Jabłoni, do par. Bł. Honorata w Białej Podl. (01.07)
- Ks. Piotr Woźniak, z par. Św. Antoniego Padewskiego w Huszlewie, do par. Trójcy Św. w Sosnowicy (01.07)
- Ks. Dariusz Żmuda, z par. Niepokalanego Poczęcia NMP w Ostrowie Lub., do par. Ducha Św. w Siedlcach (01.07)

Neoprezbiterzy

- Ks. Wojciech Stefaniuk, do par. Trójcy Św. w Borowiu (01.07)
- Ks. Paweł Paszkiewicz, do par. Św. Tomasza Bp z Willanowy w Jabłoni, (01.07)
- Ks. Bogumił Lempkowski, do par. Wniebowzięcia M.B. w Leopoldowie (01.07)
- Ks. Paweł Kobiąłka, do par. Wniebowzięcia NMP w Maciejowicach (01.07)
- Ks. Maciej Liszko, do par. M.B. Kodeńskiej w Pilawie (01.07)
- Ks. Grzegorz Gładysz, do par. Podwyższenia Krzyża Św. w Sobieszynie (01.07)
- Ks. Krzysztof Adam Korolczuk, do par. Wszystkich Świętych Sobieniach Jeziory w (01.07)

Ks. Michał Olszewski, do par. Św. Rodziny w Sobolewie (01.07)

Ks. Marcin Dąbrowski, do par. Św. Małgorzaty w Ulanie (01.07)

KAPŁANI ZAKONNI

ZWOLNIENIA

- O. Dariusz Buczek OMI, zwolniony z obowiązków w par. Św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach (01.07)
- O. Klaudiusz Hermański OMI, zwolniony z obowiązków w Sanktuarium M.B. w Kodniu (01.07)
- O. Ryszard Korzeniewski OFM Cap, zwolniony z urzędu proboszcza par. Św. Jana Jałmużnika we Włodawie-Orchówku i z obowiązków kapelana Zakładu Karnego we Włodawie (01.07)
- O. Mariusz Legieżyński OMI, zwolniony z obowiązków w par. Św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach (01.07)
- O. Krzysztof Skotarek OMI, zwolniony z obowiązków w Sanktuarium M.B. w Kodniu (01.07)
- O. Robert Wawrzeńcki OMI, zwolniony z obowiązków w Sanktuarium M.B. w Kodniu (01.07)

NOMINACJE

- O. Mariusz Bosek OMI, mianowany wikariuszem w par. Św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach (01.07)
- O. Adam Jaworski OMI, mianowany wikariuszem w par. Św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Siedlcach (01.07)
- O. Zbigniew Matejek OMI, skierowany do pracy w Sanktuarium M.B. w Kodniu (01.07)
- O. Radosław Woch OMI, mianowany wikariuszem w Sanktuarium M.B. w Kodniu (01.07)
- O. Piotr Woźniacki OFM Cap, mianowany kapelanem Zakładu Karnego we Włodawie (01.07)
- O. Kazimierz Zych OFM Cap, mianowany proboszczem par. Św. Jana Jałmużnika we Włodawie-Orchówku (01.07)
- O. Marian Żeleźniak OMI, skierowany do pracy w Sanktuarium M.B. w Kodniu (01.07)

ŚWIECENIA KAPLAŃSKIE

Dnia 7 czerwca 2003 roku w katedrze siedleckiej następujący diakoni przyjęli święcenia prezbiteratu z rąk Bpa Zbigniewa Kiernikowskiego, ordynariusza siedleckiego:

Daszczyk Robert, par. MB Nieustającej Pomocy w Radzynie Podl.
Dąbrowski Marcin, par. św. Jana Chrzciciela w Parczewie
Gładysz Grzegorz, par. Podw. Krzyża Św. w Łaskarzewie
Głusek Marcin, par. Świętego Ducha w Siedlcach
Kobiałka Paweł, par. Chrystusa Miłosiernego w Dęblinie
Korolczuk Krzysztof, par. Narodzenia NM Panny w Białej Podl.
Lempkowski Bogumił, par. Przemienienia Pańskiego w Garwolinie
Liszko Maciej, par. Najświętszego Zbawiciela w Rykach
Olszewski Michał, par. Św. Zofii w Zofiborze
Paszkiwicz Paweł, par. Św. Anny w Białej Podl.
Stefaniuk Wojciech, par. MB Anielskiej w Mostowie

ŚWIECENIA DIAKONATU

Dnia 21 czerwca 2003 roku w katedrze siedleckiej następujący alumnicy przyjęli święcenia diakonatu z rąk Bpa Henryka Tomasika, biskupa pomocniczego:

Bieńkowski Marek, par. Trójcy Św. w Janowie Podl.
Borysiuk Leszek, par. MB Nieustającej Pomocy w Radzynie Podl.
Buch Marek, par. Przemienienia Pańskiego w Rudnie
Budzyński Marcin, par. NMP Wspomożycielki Wiernych w Borkach
Całus Adam, par. Św. Antoniego Padewskiego w Turowie
Chromiński Michał, par. Św. Józefa w Siedlcach
Cierzyk Marcin, par. Św. Zygmunta Króla w Łosicach
Gomółka Łukasz, par. Św. Jozafata w Gęsi
Góral Henryk, par. NMP Wspomożycielki Wiernych w Borkach Gwardecki Leszek, par. Św. Bartłomieja Apostoła w Osiecku
Iwańczuk Bogdan, par. Św. Mikołaja w Międzyrzeczu Podl.
Koprianiuk Tomasz, par. Św. Stanisława BM w Rossoszu
Kozłowicz Grzegorz, par. Wniebowzięcia NMP w Białej Podl.
Kozłowski Bogdan, par. Świętego Ducha w Siedlcach
Kułak Waldemar, par. Wniebowzięcia NMP w Kocku

Mućka Wiesław, par. MB Częstochowskiej w Radoryżu
Piorkowski Krzysztof, par. Najświętszego Zbawiciela w Rykach
Rosa Jacek, par. Wniebowzięcia NMP w Stoczku Łukowskim
Wasilewski Kamil, Św. Anny w Białej Podl.

11⁰⁰ – Wymiana myśli na temat bezrobocia.

12⁰⁰ – Msza Św. w intencji bezrobotnych celebrowana przez
J. E. Ks. Bpa Ordynariusza Zbigniewa Kiernikowskiego.

14⁰⁰ – Wspólny posiłek.

15⁰⁰ – Koronka do Miłosierdzia Bożego i Akt Zawierzenia ludzi
bezrobotnych Miłosierdziu Bożemu.

Informację o tym spotkaniu należy podać w ogłoszeniach parafialnych.

Bardzo bolesnym problemem bezrobocia dotkniętych jest dziś wiele pol-
skich rodzin, a zadaniem Kościoła jest budzenie nadziei i dodawanie otuchy
ludziom poszukującym pracy.

Prosimy o zachęcenie osób dotkniętych bezrobociem i zainteresowanych tym
bolesnym problemem do udziału w tym spotkaniu.

Ks. Jan Praci

Dyrektor Wydziału Duszpasterkiego

Wikariusz Generalny

KALENDARIUM WYDARZEŃ DIECEZJALNYCH

- 01.07.2003 Bierzmowanie i konsekracja ołtarza w par. Przemienienia Pańskiego w Wisznicach, godz. 10⁰⁰.
- 02.07.2003 Obchody Diecezjalnego Dnia Chorego w Sanktuarium M.B. w Kodniu, godz. 12⁰⁰.
- 05.07.2003 Celebracja Słowa z okazji pielgrzymki nauczycieli, Sanktuarium M.B. w Leśnej Podlaskiej, godz. 10⁰⁰.
- 06.07.2003 Wizytacja Kanoniczna w par. Św. Józefa w Celinach.
- 13.07.2003 Wizytacja Kanoniczna w par. M.B. Nieustającej Pomocy w Szaniawach.
- 16.07.2003 Celebracja Odpustu M.B. z Góry Karmel w Sanktuarium M.B. w Woli Gułowskiej, godz. 12⁰⁰.
- 17.07.2003 Celebracja Słowa w par. Trójcy Św. w Terespolu, godz. 20⁰⁰.
- 19.07.2003 Celebracja jubileuszu 400-lecia par. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Sworach, godz. 18⁰⁰.
- 20–21.07.2003 Wizytacja Kanoniczna w par. M.B. Częstochowskiej w Grzędówce.

ŚWIĘCENIA DIAKONATU

Dnia 21 czerwca 2003 roku w katedrze siedleckiej następujący alumn
przyjął święcenia diakonatu z rąk Bpa Henryka Tomarka,
biskupa pomocniczego.

Bienkowski Marek, par. Trójcy Św. w Janowie Podl.

Borysiuk Leszek, par. MB Nieustającej Pomocy w Radzynie Podl.

Buch Marek, par. Przemienienia Pańskiego w Rudnie

Budzyński Marcin, par. NMP Wspomożycielki Wiernych w Borkach

Cahus Adam, par. Św. Antoniego Padewskiego w Turowie

Chromiński Michał, par. Św. Józefa w Siedlcach

Cierzyk Marcin, par. Św. Zygmunta Króla w Łosicach

Gomółka Łukasz, par. Św. Józefa w Geji

Górski Henryk, par. NMP Wspomożycielki Wiernych w Berliach Gwanocki Ło-

szek, par. Św. Bartłomieja Apostoła w Osiecku

Iwaniczuk Bogdan, par. Św. Mikołaja w Międzyrzeczu Podl.

Koprianiuk Tomasz, par. Św. Stanisława BM w Rossoszu

Kozłowiec Grzegorz, par. Wniebowzięcia NMP w Białej Podl.

Kozłowski Bogdan, par. Świętego Ducha w Siedlcach

Kulak Waldemar, par. Wniebowzięcia NMP w Kocku

KOMUNIKATY KURII

Siedlce, 5 czerwca 2003 r.

KURIA DIECEZJALNA SIEDLECKA

L.dz. 444/2003

**Wielebny
Ksiądz Proboszcz
Parafii**

Kuria Diecezjalna, Wydział Duszpasterski, uprzejmie informuje, że 21 czerwca 2003 roku, w parafii Chrystusa Miłosiernego w Białej Podlaskiej, odbędzie się **Diecezjalny Dzień Modlitwy w intencji bezrobotnych.**

- 10⁰⁰ – Otwarcie spotkania w kościele parafialnym.
- 10¹⁵ – Wykład **Pana Doktora Dariusza Wadowskiego (KUL)** na temat: „Kościół wobec problemów osób bezrobotnych”.
- 11⁰⁰ – Wymiana myśli na temat bezrobocia.
- 12³⁰ – Msza Św. w intencji bezrobotnych celebrowana przez **J. E. Ks. Bpa Ordynariusza Zbigniewa Kiernikowskiego.**
- 14⁰⁰ – Wspólny posiłek.
- 15⁰⁰ – Koronka do Miłosierdzia Bożego i Akt Zawierzenia ludzi bezrobotnych Miłosierdziu Bożemu.

Informację o tym spotkaniu należy podać w ogłoszeniach parafialnych.

Bardzo bolesnym problemem bezrobocia dotkniętych jest dziś wiele polskich rodzin, a zadaniem Kościoła jest budzenie nadziei i dodawanie otuchy ludziom poszukującym pracy.

Prosimy o zachęcenie osób dotkniętych bezrobociem i zainteresowanych tym bolesnym problemem do udziału w tym spotkaniu.

Ks. Jan Pracz

Dyrektor Wydziału Duszpasterskiego

+ Henryk Szamank

Wikariusz Generalny

Siedlce, 5 czerwca 2003 r.

KURIA DIECEZJALNA SIEDLECKA

L.dz. 443/2003

W. Ks. Dziekan
dekanatu

Kuria Diecezjalna z polecenia J.E. Księdza Biskupa Ordynariusza, uprzejmie powiadamia, że dnia 20 czerwca 2002 r. (piątek) o godz. 10⁰⁰, odbędzie się w Centrum Duszpasterskim przy Kurii konferencja z Księżmi Dziekanami (bez wicedziekanów).

Ks. Franciszek Dudka
Kancelarz

Siedlce, 6 czerwca 2003 r.

KURIA DIECEZJALNA SIEDLECKA

L.dz. 451/2003

Wielebny
Ks. Dziekan dekanatu

Kuria Diecezjalna Siedlecka, Duszpasterstwo Trzeźwości, uprzejmie zaprasza na XXII Krajową Pielgrzymkę Apostolstwa Trzeźwości na Jasną Górę, w trzecią sobotę czerwca, tj. w dniach 14 i 15 czerwca, w intencji otrzeźwienia rozpijanego coraz bardziej Polskiego Narodu.

W programie pielgrzymki od godz. 17-ej pierwszego dnia są referaty i dyskusje, następnie czuwania w kaplicy Matki Bożej przed cudownym Obrazem i Msza Św. Pastorska o godz. 24-ej, po której nastąpi dalsze czuwania aż do rana. Drugiego dnia o godz. 9-ej Droga Krzyżowa na wałach i Uroczysta Suma z homilią w bazylice o godz. 11-ej.

Na te Dni Skupienia i Modlitwy jeszcze raz zapraszamy wszystkich, którym na sercu leży trzeźwość naszych Rodzin i całego Narodu a szczególnie młodego pokolenia.

Ks. Jan Gomółka
Diecezjalny Duszpasterz Trzeźwości

+ Henryk Tomasiak
Wikariusz Generalny

Siedlce, 14 czerwca 2003 r.

KURIA DIECEZJALNA SIEDLECKA

L.dz. 474/2003

Wielebny Ksiądz Proboszcz Parafii

Kuria Diecezjalna, Wydział Duszpasterski, uprzejmie informuje, że zgodnie z wieloletnią tradycją 2 lipca 2003 roku, w Kodniu odbędzie się Diecezjalny Dzień Chorych.

Informacje o tym spotkaniu należy podać w ogłoszeniach parafialnych. Wielebnego Księdza Proboszcza prosimy o skierowanie zachęty do chorych i ich opiekunów oraz o pomoc w zorganizowaniu pielgrzymki w tym dniu do Sanktuarium Matki Bożej Kodeńskiej.

Ksiądz Biskup Ordynariusz Zbigniew Kiernikowski o godzinie 1200 będzie celebrował uroczystą Mszę Świętą.

Ks. Jan Prac

Dyrektor Wydziału
Duszpasterskiego

+ Henryk Tomasiak
Wikariusz Generalny

Rekolekcje Kapłanów - 2003 II tura 25 – 29. 08. 2003

Ks. Adam ANTONOWICZ	Ks. Jerzy JANOWSKI
Ks. Sylwester ANUSIEWICZ	Ks. Stanisław JASTRZĘBSKI
Ks. Sławomir ARSENIUK	Ks. Krzysztof JASZCZUK
Ks. Andrzej BANASIUK	Ks. Jacek JERUZALSKI
Ks. Marian BANASIUK	Ks. Adam JÓZEFACIUK
Ks. Robert BARTOSIK	Ks. Eugeniusz JUSZCZUK
Ks. Wojciech BAZAN	Ks. Adam JUSZCZYŃSKI
Ks. Józef Piotr BIELAWSKI	Ks. Jarosław JUSZCZYŃSKI
Ks. Robert BIERNACKI	Ks. Wojciech KAMIŃSKI
Ks. Grzegorz BINDZIUK	Ks. Adam KARCZ
Ks. Andrzej BORETA	Ks. Zbigniew KARWOWSKI
Ks. Zdzisław BRZOSKOWSKI	Ks. Jerzy KASPRZYCKI
Ks. Dariusz CABAJ	Ks. Franciszek KLEBANIUK
Ks. Jerzy CAKAŁA	Ks. Sławomir KLEMENTOWICZ
Ks. Marek CHOJNOWSKI	Ks. Karol KLEWEK
Ks. Grzegorz CHOLEWA	Ks. Stanisław KLUSKA
Ks. Andrzej CIOK	Ks. Edward KONARSKI
Ks. Andrzej CYRNY	Ks. Marek KOT
Ks. Jarosław CZECH	Ks. Tadeusz KOT
Ks. Mateusz CZUBAK	Ks. Ryszard KOZIEL
Ks. Marcin CZUCHRANIUK	Ks. Grzegorz KRASUSKI
Ks. Mariusz CZYŻAK	Ks. Dariusz KUJDA
Ks. Tadeusz DANIELUK	Ks. Marek KUKIEL
Ks. Artur DOMAŃSKI	Ks. Wojciech KUŁAK
Ks. Krzysztof DOMAŃSKI	Ks. Stefan KURIANOWICZ
Ks. Tomasz DUDA	Ks. Tadeusz LAMENT
Ks. Bogusław FILIPIUK	Ks. Andrzej LEMIESZEK
Ks. Paweł FLOROWSKI	Ks. Tomasz LUBASZKO
Ks. Grzegorz GOLBA	Ks. Jacek LUSZTYK
Ks. Jan GOMÓŁKA	Ks. Sylwester ŁUGOWSKI
Ks. Mirosław GORZAŁA	Ks. Paweł MADALIŃSKI
Ks. Tomasz GROCHOWSKI	Ks. Tomasz MAJCZYNA
Ks. Mariusz GRZEGRZÓŁKA	Ks. Dariusz MALCZUK
Ks. Robert GRZELAK	Ks. Sławomir MALON
Ks. Zbigniew GRZYMAŁA	Ks. Wiesław MAŃCZYNA
Ks. Zbigniew HACKIEWICZ	Ks. Zdzisław MATEJUK
Ks. Krzysztof HAPON	Ks. Janusz MAZUREK
Ks. Sławomir HARASIMIUK	Ks. Robert MĄCZKA
Ks. Adam HARASZCZUK	Ks. Bogusław MICH
Ks. Zbigniew HAWRYLUK	Ks. Bogusław MICHAŁAK
Ks. Karol JAKUBIAK	Ks. Dariusz MIODUSZEWSKI
Ks. Czesław JAKUBIEC	Ks. Kazimierz MOMONT

Ks. Sławomir MOREŃ	Ks. Bogusław SIENĆZEWSKI
Ks. Wiesław NESTORUK	Ks. Robert SIEROCIUK
Ks. Janusz NETCZUK	Ks. Roman SIŁUCH
Ks. Józef NIKONIUK	Ks. Wiesław SITARSKI
Ks. Andrzej OGNIK	Ks. Andrzej SOBIEGRAJ
Ks. Marcin OLEK	Ks. Marek SOBIESZEK
Ks. Tadeusz OŁĘDZKI	Ks. Krzysztof STEPCZUK
Ks. Andrzej ORKISIEWICZ	Ks. Sławomir SULEJ
Ks. Piotr OSKROBA	Ks. Janusz SUTRYK
Ks. Dariusz OSTAŁOWSKI	Ks. Zbigniew SZAMBORA
Ks. Robert OSYPOWICZ	Ks. Michał SZULIK
Ks. Stanisław PACAK	Ks. Andrzej SZYMONIUK
Ks. Dariusz PARAFINIUK	Ks. Stanisław SZYMUŚ
Ks. Tomasz PAŚNICZEK	Ks. Zbigniew SZYPROWSKI
Ks. Krzysztof PAWELEC	Ks. Sławomir SZYPULSKI
Ks. Szczepan PAWLUCZUK	Ks. Marek ŚLIWA
Ks. Romuald PAWLUCZUK	Ks. Norbert TARATYCKI
Ks. Krzysztof PEŁKA	Ks. Waldemar TKACZUK
Ks. Zygmunt PENA	Ks. Marcin TODORSKI
Ks. Artur PETKOWICZ	Ks. Roman TRUBA
Ks. Sławomir PEKAŁA	Ks. Tadeusz TURYK
Ks. Adam PIETRUSIK	Ks. Krzysztof UŚCIŃSKI
Ks. Mirosław PIETRZAK	Ks. Marek UZDOWSKI
Ks. Jerzy PIETRZAK	Ks. Jan Tomasz WAKUŁA
Ks. Mieczysław POCIEJUK	Ks. Leszek WAŁĘCIUK
Ks. Andrzej POLAK	Ks. Alfred WASILAK
Ks. Sławomir POŁÓG	Ks. Marek WASILEWSKI
Ks. Andrzej POPŁAWSKI	Ks. Michał WAWERSKI
Ks. Bogdan POTAPCZUK	Ks. Włodzimierz WĄSOWSKI
Ks. Andrzej PROKOPIAK	Ks. Krzysztof WESOŁOWSKI
Ks. Leszek PRZYBYŁOWICZ	Ks. Andrzej WISIO
Ks. Wojciech PSIONKA	Ks. Jacek WOJDAT
Ks. Tomasz RADCZUK	Ks. Roman WOJTCZUK
Ks. Dariusz RADZIKOWSKI	Ks. Artur WOJTKOWICZ
Ks. Jarosław REKAWEK	Ks. Andrzej WOLANIN
Ks. Michał RODAK	Ks. Piotr WOŹNIAK
Ks. Mirosław ROGOŹNICKI	Ks. Wojciech ZADROŹNY
Ks. Zbigniew ROZMYŚL	Ks. Mariusz Rafał ZANIEWICZ
Ks. Jarosław RUCIŃSKI	Ks. Adam ZAWISTOWSKI
Ks. Daniel SAŁASIŃSKI	Ks. Ireneusz ZIELIŃSKI
Ks. Mirosław SEMENIUK	Ks. Marek ŻAK
Ks. Witold SEMENIUK	Ks. Dariusz ŻMUDA
Ks. Mirosław SIDORUK	Ks. Aleksander ŻYWCZOK
Ks. Andrzej SIEDLANOWSKI	

SPIS TREŚCI

Stolica Apostolska

Jan Paweł II – Przemówienie wygłoszone do Rodaków zgromadzonych na Placu św. Piotra z okazji kanonizacji Biskupa Sebastiana Pelczara i Matki Urszuli Ledóchowskiej oraz jubileuszu 25 lecia pontyfikatu	285

Episkopat Polski

List pasterski hierarchii Metropolii Kijowsko-Halickiej Ukrainkiego Kościoła Grekokatolickiego. Do sąsiadujących ze sobą braci w Chrystusie Ukraińców i Polaków	290
Komunikat z 323 zebrania plenarnego Konferencji Episkopatu Polski	293
List pasterski Episkopatu Polski – Sumienie drogowskazem człowieczeństwa	296
Instrukcja duszpasterska Episkopatu o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom - (1975)	301
Instrukcja dla duchowieństwa w związku z wprowadzeniem obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych - (9 V 1989)	306
Instrukcja Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II - (8 II 1979)	310

Biskup Siedlecki

Zaproszenie na modlitwę przy Krzyżu Światowych Dni Młodzieży	318
Zaproszenie na rekolekcje	320
Zmiany wśród duchowieństwa	321
Kalendarium wydarzeń diecezjalnych	326

Komunikaty kurii

Komunikat w sprawie Diecezjalnego Dnia Modlitwy w intencji bezrobotnych	327
Komunikat w sprawie zjazdu Księży Dziekanów	328
Komunikat w sprawie Krajowej Pielgrzymki Apostolstwa Trzeźwości na Jasną Górę	328
Komunikat w sprawie Dnia Chorych	329
Lista Kapłanów biorących udział w II turze rekolekcji	330

ISSN 1230-7165

Wydawca: Kuria Diecezjalna Siedlecka
08-100 Siedlce, ul. Piłsudskiego 62
tel. (025) 644-21-95, fax (025) 644-87-44
e-mail: ksamsel@siedlce.opoka.org.pl
Redaktor Naczelny: Ks. Krzysztof Samsel